

Biz bazar iqtisadiyyatını vergi yolu ilə tənzimləməliyik.

Heydər ƏLİYEV

Vergilər

№ 02 (642) ■ 16 yanvar 2013

www.vergiler.az

Qiyməti: 40 qəp.

Prezident İlham Əliyev: «Azərbaycanın gözəl gələcəyi vardır»

İqtisadiyyatımız rəqabətqabiliyyətliliyinə görə MDB məkanında 1-ci yerdədir

Yanvarın 15-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2012-ci ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və 2013-cü ildə qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir. İclasda geniş nitq söyləyən dövlət başçısı ötən ili ölkə iqtisadiyyatının inkişafında mühüm mərhələ kimi qiymətləndirərək qarşıda duran vəzifələrin uğurla icra edildiyini, davamlı inkişaf tempinin qorunub saxlanıldığını bildirmişdir.

2012-ci ilin mühüm sosial-iqtisadi göstəricilərindən söz açan Prezident İlham Əliyev ümumi daxili məhsulun 2,2% artmasını, iqtisadiyyatın qeyri-neft sektorunda 9,7% artımın olduğunu diqqətə çatdırıb, bunu son illərin ən yaxşı göstəricisi kimi dəyərləndirmişdir. Qeyri-neft sektorunun inkişafı üçün bundan sonra da bütün zəruri tədbirlərin həyata keçiriləcəyini bildiren Prezident İlham Əliyev aqrar sektorda 6%-lik artımın əldə olunduğunu qeyd etmişdir. Ölkədə qeyri-neft sənayesinin 8%, əhalinin pul gəlirlərinin 13,8% artmış olduğunu deyən ölkə başçısı 1,1%-lik inflyasiya ilə əhali gəlirləri arasındakı fərqin 10%-dən çox olduğunu vurğulamışdır: «İnflyasiyanı aşağı səviyyədə saxlamaq o qədər də asan məsələ deyil. Nəzərə almalıyıq ki, keçən il çox böyük sosial proqramlar icra edilmişdir. Onların icradı sovet dövründən qalmış əmanətlərə görə vətəndaşlara kompensasiyanın verilməsi təşəbbüsü var idi. Artıq dövlət tərəfindən vətəndaşlara 100 milyonlarla manat kompensasiya şəklinə verilmişdir. Bu, istər-istəməz makroiqtisadi vəziyyətə əlavə yük olmuşdur. Bununla bərabər, keçən il investisiya xərcləri rekord səviyyədə olmuşdur».

2012-ci ildə Azərbaycanın investisiya cəlbəediciyinin yüksəldiyini diqqətə çatdıran Prezident İlham Əliyev ölkə iqtisadiyyatına 22 milyard dollardan çox investisiyanın qoyulduğunu, bunun 13 milyardının məhz daxili investisiyalar olduğunu razılıqla vurğulamışdır. Dövlətimizin başçısı ölkəmizin xarici investitorlar üçün cəlbəedici ölkə və etibarlı tərəfdaş olduğunu, bu məsələdə beynəlxalq kredit agentliklərinin reytinglərinin də mühüm rol oynadığını vurğulamışdır: «Dünyanın aparıcı kredit reyting agentlikləri keçən il Azərbaycanın kredit reytinglərini artırıb. Bu da, deyə bilərəm ki, müasir dünya üçün çox nadir bir məsələdir. Çünki inkişaf etmiş ölkələrin bözlərinin reytingləri aşağı salınıb, Azərbaycanın kredit reytingləri isə yuxarı qaldırılıb və bu da aparılmış iqtisadi islahatların nəticəsidir». Prezident İlham Əliyev əlavə etmişdir ki, Azərbaycan Dünya Bankının hesablarında rəqabət qabiliyyətinə görə qabaqçılıq yerlərdədir: «Ümumdünya Davos İqtisadi Forumunun hesablamalarına görə, Azərbaycan iqtisadiyyatı rəqabətqabiliyyətliliyinə görə 46-cı yerdədir, MDB məkanında 1-ci yerdədir. Bax, budur görülmüş işlərin nəticəsi və əlbəttə, biz bu müsbət dinamikanı gündəlik həyatda da görürük. Bizim

maliyyə imkanlarımız artır. Bu ilin büdcəsi də rekord səviyyədədir, 20 milyard manata yaxın olan vəsait xərclənəcəkdir».

Ölkə başçısı həyata keçirilən uğurlu sosial-iqtisadi islahatların məntiqi nəticəsi olaraq ölkənin strateji valyuta ehtiyatlarının 46 milyard dollara yüksəlməsini müsbət göstərici kimi dəyərləndirmişdir: «Bu, çox böyük rəqəmdir. Hesab edirəm ki, bu, dünya miqyasında çox böyük rəqəmdir. Bəzi hallarda valyuta ehtiyatları ölkələrin ümumi daxili məhsulu ilə müqayisə edilir və hesab edirəm ki, biz bu göstəriciyə görə ən qabaqçılıq yerlərdəyik. Bizdə valyuta ehtiyatları ümumi daxili məhsulun 70 faizini təşkil edir».

Ölkə başçısı nitqində, həmçinin, regionların sürətli inkişaf etdiyini, mühüm infrastruktur layihələrinin həyata keçirildiyini, ilin əvvəlindən 117 mindən çox iş yerinin açıldığını razılıqla qeyd etmişdir: «Qarşıya qoyulmuş bütün vəzifələr icra edilib. Keçən il 117 min yeni iş yeri açılmışdır ki, onlardan 93 mini daimi iş yeridir».

Prezident İlham Əliyev ötən il digər sosial proqramların da uğurla icra edildiyini, çoxlu sayda yeni məktəblərin, xəstəxanaların, olimpiya komplekslərinin tikilib istifadəyə verildiyini bildirmişdir. Məcburi köçkünlərin vəziyyətinin yaxşılaşdırılması tədbirlərinin diqqət mərkəzində olduğunu vurğulayan dövlətimizin başçısı demişdir: «Keçən il məcburi köçkünlərin vəziyyətinin yaxşılaşdırılması üçün ən böyük məbləğ Dövlət Neft Fondu tərəfindən nəzərdə tutulmuşdur, 300 milyon manat vəsait ayrılmışdır. Bu da tarixdə ən böyük ayrılan vəsaitdir. Bu vəsaitin hesabına 20 mindən çox məcburi köçkün yeni mənzillərə, evlərə təmin edilmişdir. Bu il də Dövlət Neft Fondunda eyni səviyyədə vəsait nəzərdə tutulub. Bu il də ən azı 20 min köçkün yeni evlərə, mənzillərə təmin ediləcəkdir».

2012-ci ildə regional inkişaf tədbirlərinin xüsusi diqqət mərkəzində olduğunu qeyd edən Prezident İlham Əliyev Bakı və onun qəsəbələrində inkişafını nəzərdə tutan dövlət proqramının uğurla icra edildiyini,

infrastrukturun yeniləşdirilməsi istiqamətində mühüm addımlar atıldığını qeyd etmişdir.

2012-ci ildə sənayeləşmə sahəsində mühüm tədbirlərin həyata keçirildiyini diqqətə çatdıran Prezident İlham Əliyev, eyni zamanda, kiçik və orta sahibkarlığın inkişafına dövlət dəstəyinin davam etdirildiyini qeyd etmişdir: «Keçən il sənayeləşmə istiqamətində çox əlamətdar bir il olmuşdur. Həm iri sənaye müəssisələrinin yaradılması, eyni zamanda kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı istiqamətində çox böyük işlər görülmüşdür. Sahibkarlara verilən kreditlərin həcmi artır və bu il də artacaqdır. Bu, real iqtisadiyyata verilən böyük töhfədir və eyni zamanda, Azərbaycan dövlətinin sahibkarlıqla, özəl sektorun inkişafı ilə bağlı siyasətinin təzahürüdür».

2012-ci ildə respublikamızın enerji sahəsində daha bir tarixi uğura imza atıldığını deyən Prezident İlham Əliyev TANAP layihəsinin təməlinin qoyulmasını regionda iqtisadi əməkdaşlığın genişləndirilməsi baxımından vacib əhəmiyyət daşıdığı əlavə etmişdir. Azərbaycanın bu layihənin əsas təşəbbüskarı olduğunu vurğulayan Prezident İlham Əliyev ölkəmizin bununla bağlı riskləri öz üzərinə götürməkdən çəkinmədiyini vurğulamışdır: «Bu layihənin təşəbbüskarı Azərbaycan olmuşdur. Ən böyük maliyyə yükünü də biz öz üzərimizə götürmüşük. Bununla bərabər, bütün riskləri, bütün texniki riskləri Azərbaycan öz üzərinə götürmüşdür. Biz demək olar ki, bölgədə icra edilən bütün layihələrin təşəbbüskarı olmuşuq. Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Supsa, ondan sonra Bakı-Novorossiysk boru kəmərlərinin tikintisi və bərpası layihələrinin təşəbbüskarı olmuşuq. Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəməri layihəsinin təşəbbüskarı olmuşuq. TANAP layihəsinin də təşəbbüskarı məhz Azərbaycandır».

TANAP layihəsinin irəli sürülməsini Azərbaycanın çox ciddi addımı kimi dəyərləndirən Prezident İlham Əliyev bu təşəbbüsün dünyanın aparıcı ölkələri tərəfindən dəstəkləndiyini də diqqətə çatdırmışdır. Dövlətimizin başçısı layihənin Azərbayca-

nın uzunmüddətli inkişafı baxımından olduqca mühüm əhəmiyyət daşıdığı diqqətə çatdırılmışdır: «TANAP layihəsi regional çərçivədə artıq qəbul edilir. Çox şadam ki, biz indi tərəfdaş ölkələrlə bu layihənin icra edilməsi üçün konkret tədbirlər görürük və 2013-cü ildə əlavə tədbirlər görülməlidir. Bu layihənin icrası bizim uzunmüddətli inkişafımızı təmin edəcəkdir. Vaxtilə Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin layihəsi də ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən Azərbaycanı irəliləyən aparan layihə kimi təqdim edilmişdir. Bu gün biz bunun gözəl bəhrələrini görürük. TANAP layihəsi də bundan sonra onilliklər ərzində Azərbaycanın iqtisadi və digər maraqlarını eyni dərəcədə təmin etmək üçün çox ciddi bir vasitə olacaqdır. Bu layihənin icrası üçün güclü iradəmiz vardır».

Azərbaycanın beynəlxalq maliyyə qurumları ilə səmərəli əməkdaşlıq etdiyini deyən Prezident İlham Əliyev əlavə etmişdir ki, həmin qurumlar respublikamıza kredit vermək üçün bir-biri ilə rəqabət aparırlar: «Biz bu gün istənilən həcmdə və ən məqbul şərtlərlə kreditlər götürürük. Əslində, indi hökumətə göstəriş vermişəm ki, kreditlərin sayını bir az azaldaq, çünki çox da dövlət borcu yaranmasın. Baxmayaraq ki, bizim dövlət borcumuz ümumi daxili məhsulun cəmi 7-8 faizini təşkil edir, bu da dünya miqyasında nadir göstəricidir».

Nazirlər Kabinetinin 2012-ci sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və 2013-cü ildə qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclasında çıxış edən iqtisadi inkişaf naziri Şahin Mustafayev, Baş nazirin müavini, Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Əli Həsənov, rabitə və informasiya texnologiyaları naziri Əli Abbasov rəhbərlik etdikləri qurumların il ərzində gördüyü işlərdən, habelə qarşıda duran vəzifələrdən söhbət açmışlar.

İclasda yekun nitqi söyləyən ölkə başçısı ölkə iqtisadiyyatının inkişaf təmayülləri ilə bağlı digər məsələlərə də toxunmuş, qarşıda duran vəzifələrlə bağlı tapşırıq və tövsiyələrini vermişdir.

İkitərəfli münasibətlərin inkişafı müzakirə olunmuşdur

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 14-də Norveç Krallığının xarici işlər naziri Espen Bart Eidenin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Norveç Krallığının vəliəhdi Hookonun salamlarını dövlətimizin başçısına çatdıran Espen Bart Eide Norveçin «Statoil» şirkətinin uzun müddət Bakıda fəaliyyət göstərməsini əməkdaşlığımızın yaxşı nümunəsi kimi dəyərləndirmişdir. İkitərəfli münasibətlərimizin möhkəm bünövrəsi olduğunu deyən qonaq ölkələrimiz arasında tərəfdaşlıq əlaqələrinin daha da inkişaf etdirilməsi üçün böyük imkanların mövcudluğunu vurğulamışdır.

Norveç Krallığının vəliəhdi Hookon ilə görüşünü məmnunluqla xatırlayan Prezident İlham Əliyev ölkəmizin beynəlxalq neft şirkətləri ilə əməkdaşlığının ilkin mərhələsində Norveçin «Statoil» şirkətinin ilk regional nümayəndəliyinin Bakıda fəaliyyətə başlamasının önəmini qeyd etmişdir. Prezident İlham Əliyev hazırda ölkələrimiz arasında əlaqələrin daha da inkişafı ilə bağlı məsələlər ətrafında işlərin uğurla davam etdirildiyini vurğulamışdır.

Görüşdə Azərbaycan Respublikası ilə Norveç Krallığı arasında ikitərəfli münasibətlərin müxtəlif istiqamətlərdə, o cümlədən enerji sahəsində inkişafından məmnunluq ifadə olunmuş, əməkdaşlığımızın gələcəkdə daha da genişləndirilməsi üçün yaxşı perspektivlərin olduğu qeyd edilmişdir. Dövlətimizin başçısı Norveç Krallığının vəliəhdi Hookonun salamlarına görə minnətdarlığını bildirmiş, onun da salamlarını vəliəhd Hookona çatdırmağı xahiş etmişdir.

«Nabucco» qaz kəmərinin tikintisinə 2013-cü ilin ortalarından başlanacaq

Nüfuzlu «NewEurope Online» analitik resursunda «Bolqarıstan hesab edir ki, «Nabucco» qaz kəmərinin tikintisinə 2013-cü ilin ortalarından başlanacaq» sərəhəvli informasiya yerləşdirilmişdir. AzərTAc xəbər verir ki, informasiyada Bolqarıstanın Baş naziri Boyko Borisovun «Nabucco» qaz kəməri layihəsinin tikintisinə başlanacağı vaxtın açıqladığı qeyd edilmişdir. Məlumatda Bolqarıstanın Baş nazirinə istinadən bildirilmişdir ki, rəsmi Sofiya zəruri sənədlərlə artıq layihənin başlanmasına hazırdır. Boyko Borisov bu kəməri Azərbaycan və Xəzər regionundan təbii qaz ehtiyatlarının Avropaya nəqlində mühüm alternativ kimi dəyərləndirmişdir.

Yazıda qeyd olunmuşdur ki, kəmərin Bolqarıstan ərazisindən keçəcək 424 kilometrlik hissəsinin tikintisinə 2013-cü ilin iyununda başlanacaq. Bolqarıstan Milli Televiziyasına istinadən bildirilir ki, «Şahdəniz» layihəsinin ikinci mərhələsinin işlənməsi ilə «Nabucco» şirkəti 50 faiz paya sahib olacaqdır. İnformasiyada, həmçinin, danışıqların yanvarın 18-də tamamlanacağını gözləndiyi qeyd edilir. Bildirilmişdir ki, Baş nazir Boyko Borisov «Nabucco»da iştirak edən tranzit ölkələrin nazirləri komitəsinin iclasında layihəyə tam siyasi dəstəyini bir daha bəyan etmişdir.

Xatırladaq ki, ötən ilin oktyabrında komitə «Nabucco» layihəsinin tam dəstəkləndiyini bildirmişdir.

2 | 2012-ci ildə vergi daxilolmaları artıb

3 | E-xidmətlərdən istifadə edənlərin sayı çoxalıb

4 | Səyyar vergi yoxlamaları

5 | Vergi borclarının alınmasında çevik mexanizmlər tətbiq edilir

İnkişafın hədəfləri

«Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış» İnkişaf Konsepsiyası qarşıya qoyulan hədəflərə çatmağın optimal yollarını ehtiva edir

Postkeçid dövrü Azərbaycanda daha çox bazar münasibətlərinin möhkəmləndirilməsi və inkişaf etdirilməsi, modernləşmə strategiyasının reallaşdırılması mərhələsi kimi səciyyələndirilir. Yeni inkişaf mərhələsinin əsas tələbi qarşıda duran məqsədlərin daha yüksək səviyyəli, çoxşaxəli olması və zamanın çağırışlarının nəzərə alınması ilə bağlıdır. Bu məqsədlərə nail olmaq üçün ciddi elmi əsaslara söykənən müasir idarəetmə üsullarının tətbiqi tələb edilir və strateji yanaşmaların daha uzunmüddətli dövrü əhatə etməsi zərurəti yaranır.

ÜDM-in 2 dəfə artımı əsas məqsəddir

Ölkenin yaxın gələcək üçün inkişaf strategiyasının əsas konturlarının müəyyənləşdirilməsi zərurəti həm də onunla şərtlənir ki, respublikamız keçid dövründən modernləşmə mərhələsinə qədəm qoymuşdur. Azərbaycanın dinamik sosial-iqtisadi inkişafının davamlılığının təmini nöqtəyi-nəzərindən respublikanın perspektiv inkişaf strategiyasının diqqət mərkəzləri arasında müəyyən edilməsi, reallığa adekvat iqtisadi proqnozların irəli sürülməsi son dərəcə vacib məsələlərdən biridir. Prezident İlham Əliyevin bəyan etdiyi kimi, məqsəd 2020-ci ilədək Azərbaycanda ümumi daxili məhsulun ən azı 2 dəfəyədək artımına nail olmaq, respublikanı inkişaf etmiş ölkələr sırasına görməkdir. «Azərbaycan Respublikası regionlarının 2009-2013-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı»nın icrasının 3 illiyi ilə əlaqədar 2012-ci ilin mart ayında keçirilən konfransda çıxış edən cənab İlham Əliyev demişdir: «Növbəti 10 il ərzində qarşıya hədəf qoymalıyıq ki, ümumi daxili məhsul 2 dəfə artсын. Bu çox böyük, çətin hədəfdir. Nəzərə alsaq ki, ümumi daxili məhsulumuz artıq 3 dəfə artmışdır, indi 3 dəfə artmış iqtisadiyyatı daha 2 dəfə artırmalıyıq. Ya xı başa düşürük ki, artıq neft və qazın hesabına bunu artırmaq mümkün olmayacaqdır... Biz buna qeyri-neft sektorun hesabına nail ola bilərik».

Azərbaycan Respublikası Prezi-

dentinin 29 noyabr 2011-ci il tarixli «Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış» İnkişaf Konsepsiyasının hazırlanması barədə» sərəncamı da bu baxımdan müstəsna əhəmiyyət kəsb edir. Sərəncamda göstəriləyi kimi, hazırda Azərbaycanın yeni inkişaf mərhələsinin əsas hədəfi çoxşaxəli, səmərəli və innovasiya yönümlü iqtisadiyyatın formalaşdırılması, sosial sahədə önləyici inkişaf trendinin təmin edilməsi, əhalinin rifahının layiqli, qabaqcıl beynəlxalq standartlara uyğun səviyyəyə çatdırılması, habelə elmin, mədəniyyətin inkişafında, ictimai həyatın bütün istiqamətlərində yeni nailiyyətlərin əldə olunmasıdır. Bu məqsədlərə nail olunması üçün sərəncam əsasında «Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış» İnkişaf Konsepsiyasının layihəsi hazırlanaraq ictimai müzakirəyə çıxarılmış, onun daha da təkmilləşdirilməsi prosesinə dövlət orqanları, elmi təşkilatlar, ixtisaslı mütəxəssislər, nüfuzlu beynəlxalq maliyyə qurumları cəlb olunmuşlar.

Milli Fəaliyyət Qrupu yaradılacaq

Geniş ictimai müzakirə və təhlillər noticosında daha da təkmilləşdirilən Konsepsiya Prezident İlham Əliyevin 2012-ci il 29 dekabr tarixli «Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış» İnkişaf Konsepsiyasının təsdiq edilməsi haqqında» fərmanı ilə təsdiqlənmişdir. Mündəricat və 11 bölmədən ibarət Konsepsiyada son 10 ildəki inkişaf parametrləri əsasında ölkə iqtisadiyyatının mövcud durumu, qlobal və yerli çağırışlar təhlil edilmiş, yüksək rəqabətqabiliyyətli iqtisadi sistem formalaşdırılması ilə bağlı prioritetlər göstərilmişdir. Fərmanla Konsepsiyanın həyata keçirilməsinə ümumi rəhbərlik və nəzarət səlahiyyətləri Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasına həvalə edilmişdir.

Fərmana əsasən, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi «Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış» İnkişaf Konsepsiyası üzrə dövlət orqanlarının fəaliyyətini təşkil etmək və əlaqələndirmək məqsədilə Milli Fəaliyyət Qrupunun yaradılması və onun tərkibi haqqında təkliflərini, habelə Konsepsiyanın həyata keçirilməsi üçün qəbul edilə-

cək dövlət proqramlarının, strategiyaların, digər sənəd və tədbirlərin siyahısını (onların hazırlanması və icra müddətləri, məsul dövlət orqanları haqqında təkliflər də daxil olmaqla) iki ay müddətində Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasına təqdim etməlidir. Bundan başqa, nazirlik Konsepsiyanın həyata keçirilməsi üzrə aparılan işlər barədə ildə bir dəfədən az olma-yaraq Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat verməlidir.

Ümumilikdə, sənəd 2020-ci ilə qədər olan dövrdə Azərbaycan iqtisadiyyatının rəqabət qabiliyyətinin artırılması, nəqliyyat, tranzit və logistika infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi, bölgələrin tarazlı inkişafı, informasiya cəmiyyətinə keçidin təmin olunması, insan kapitalının inkişafı, səmərəli sosial müdafiə sisteminin qurulması, institusional islahatların davam etdirilməsi, mədəni irs və ətraf mühitin qorunması məsələlərini əhatə edir. «Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış» İnkişaf Konsepsiyasının qəbul edilməsinin məntiqi davamı olaraq, strateji hədəflərin reallaşdırılması üçün müxtəlif sahələri əhatə edən məqsədli proqramların qəbul edilməsi gözlənilir. İnkişaf Konsepsiyası orta və uzunmüddətli iqtisadi proqnozlaşdırma və planlaşdırma ilə əlaqələndiriləcək ki, bu da müəyyənləşdirilən hədəflərə nail olmağın etibarlı yollarını, həmçinin resursların rəşional bölüşdürülməsini təmin edəcəkdir.

Aktiv vergi siyasətinə keçid təmin ediləcək

Konsepsiyanın iqtisadi istiqamətlərinə gəlinə, burada, ilk növbədə, iqtisadiyyatın inkişafının şəxələndirilməsinin genişləndirilməsi, ölkənin ümumi daxili məhsulunun tərkibində, dövlət büdcəsinin formalaşmasında təbii ehtiyatların amilinə azaldılması və qeyri-neft amilinə üstünlüyünün təmin edilməsi; iqtisadiyyatda innovasiyaların tətbiqinin təmini üçün güclü motivasiya mexanizmlərinin yaradılması və inkişaf etdirilməsi; mövcud resurslardan və coğrafi mövqedən istifadə olunmaqla Azərbaycanın bütün bölgələrinin sosial-iqtisadi inkişafının müasir tələblər səviyyə-

sində təmini; iqtisadiyyatın rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsi, milli məhsulların dünya bazarlarında layiqli yer almasına nail olunması və s. tədbirlər nəzərdə tutulur.

Konsepsiyaya əsasən, 2020-ci ilədək ölkədə adambaşına düşən ÜDM-in həcminin iki dəfədən çox artaraq 13 min ABŞ dollarına çatdırılması nəzərdə tutulur. Həmin dövrdə Dünya Bankının adambaşına düşən ümumi milli gəlir təsnifatına görə Azərbaycanın «yuxarı orta gəlirli ölkələr», habelə BMT İnkişaf Proqramının insan inkişafı ilə bağlı təsnifatına görə «yüksək insan inkişafı ölkələri» qrupunda üstün mövqelərə yüksəlməsi hədəflənir. Respublikanın beynəlxalq iqtisadi münasibətlər sistemində yüksək rəqabət qabiliyyətinə malik ölkəyə çevrilməsi də qarşıya qoyulmuş əsas vəzifələrdən biridir. Bu məqsədlə respublikamızın regionun ticarət mərkəzinə çevrilməsi, qeyri-neft sektoru üzrə adambaşına düşən ixrac həcminin 1000 ABŞ dollarına çatdırılması proqnozlaşdırılır.

Həmin dövrdə neft-qaz sektorunun və neft-kimya sənayesinin modernləşdirilməsi, qeyri-neft sənayesinin şəxələndirilməsi, alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə imkanlarının artırılması, aqrar sektorun inkişafı, ərzaq təhlükəsizliyini təminat yaradılması, ticarət və xidmət növlərinin genişləndirilməsi, xarici ticarətin, investisiyaların strukturunun təkmilləşdirilməsi prioritet istiqamətlərdir. Konsepsiyanın əhatə etdiyi dövr ərzində qeyri-neft sektoru üzrə ÜDM-in orta illik artım tempinin 7%-dən yüksək olması hədəflənir. Bu göstəriciyə əsas etibarilə aqrar, informasiya-kommunikasiya və turizm sektorlarının inkişafı hesabına nail olunması proqnozlaşdırılır.

Konseptual səciyyə daşıyan sənəddə vergi sisteminin və vergi inzibatchılığının təkmilləşdirilməsi tədbirləri çərçivəsində vergi dərəcələrinin optimallaşdırılması, vergi yığımında könüllülük prinsipinin tətbiqi, habelə aktiv vergi siyasətinə keçid istiqamətində davamlı tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur.

S.MUSTAFAFAYEV

Akif Musayev

Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinin Vergi siyasəti və strateji araşdırmalar Baş İdarəsinin rəisi

Rakurs

Vergi riskləri və onların minimallaşdırılması

«Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə dəyişikliklər edilməsi haqqında» Azərbaycan Respublikasının 1 yanvar 2013-cü il tarixdən qüvvəyə minmiş Qanununa əsasən, Məcəlləyə ölkənin vergi sistemi üçün yeni olan «vergi riski» anlayışı daxil edilmişdir.

Müasir biznes fəaliyyətini risksiz təşəvvür etmək qeyri-mümkündür. Buna görə də biznesdə əldə edilən uğurlar təkcə düzgün və əsaslandırılmış strategiyanın seçilməsindən deyil, həm də baş verə biləcək neqativ situasiyaların qabaqcadan nəzərə alınmasından və onların baş verməməsi üçün qabaqcıl tədbirlərin görülməsindən asılıdır. Bazar iqtisadiyyatı şəraitində sahibkarlıq fəaliyyətində səmərəli nəticələrin əldə olunması üçün yeni texnika və texnologiyaların tətbiq olunması, yeni məhsulların buraxılması, yeni biznes ortaq-larının müəyyən edilərək onlarla əhdlərin bağlanması və s. vacib amillərdəndir. Təbii ki, bunlara nail olmaq informasiya çatışmazlığı və qeyri-müəyyənlik şəraitində baş verdiyi üçün asan başa gəlmir və bu sahədə atılan hər bir addım müxtəlif yönümlü biznes risklərini, o cümlədən mənfəətin itirilməsi, yaxud mövcud hüquq normalarının pozulması risklərini artırır. Lakin burada əsas məqamlardan biri yaranmış risklərin dərəcəsinin hansı səviyyədə olması ilə bağlıdır.

Qeyd etmək lazımdır ki, risklərin dərəcəsinin yüksək səviyyədə olması təkcə biznes subyektinin deyil, həm də dövlətin marağında olmayan mənfəi amillərdəndir. Çünki bu, həm ayrı-ayrı biznes subyektlərinin, həm də bütövlükdə iqtisadiyyatın inkişafına maneələr yaradır. Beləliklə əlaqədar olaraq, sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslərin qarşısında duran əsas vəzifələrdən biri təsərrüfat əhdləri ilə bağlı meydana çıxıbiləcək müxtəlif risklərin qabaqcadan müəyyən edilməsindən və onların dərəcələrinin minimallaşdırılması üçün qabaqcıl tədbirlərin görülməsindən ibarət olmalıdır. Dövlət isə bu sahədə biznes subyektlərinə yardımçı olmalı və risklərin minimallaşdırılmasını təmin edən hüquq normaları yaratmalıdır.

Yuxarıda göstəriləyi kimi, sahibkarlıq fəaliyyətinin həyata keçirilməsində yaranan risklər müxtəlif situasiyalardan irəli gələrkə fərqli ola bilər. Bunlardan əsas diqqət cəlb edən risklərə vergi risklərinə aid etmək olar. Sahibkarlar üçün vergi riski vergi siyasətində edilən dəyişikliklərlə, o cümlədən yeni vergilərin tətbiqi, vergi güzəştlərinin ləğvi və ya ixtisara salınması, həmçinin vergi dərəcələrinin dəyişdirilməsi hallarında meydana çıxır. Ümumiyyətlə, digər təsərrüfat risklərində olduğu kimi, vergi riskləri vergitutma sahəsindəki qeyri-müəyyənliklərdən, habelə qanunvericilik normalarının düzgün başa düşülməsindən yaranır.

Beynəlxalq təcrübədə vergi risklərinin minimallaşdırılmasını dövlətlər vergi orqanları ilə vergi ödəyiciləri arasındakı münasibətlərin qarşılıqlı anlaşma, əməkdaşlıq və hər iki tərəfin könüllü öhdəliklər götürməsi yolu ilə həll etməyə çalışırlar. Bir çox qabaqcıl ölkələrdə, o cümlədən ABŞ-da, Niderlandda, İrlandiyada və s. vergi orqanları ilə vergi ödəyiciləri arasında münasibətlər partnyorluq əlaqələrinin qurulması ilə tənzimlənir. Partnyorluq münasibətlərinin tətbiqinin geniş yayılmış forması kimi isə «Horizontal monitoring» sistemini göstərmək olar. Vergi orqanı ilə vergi ödəyicisi arasında etibarlılığa, şəffaflığa əsaslanan «Horizontal monitoring»in əsas prinsipləri saziş bağlamaq haqqında vergi ödəyicisi tərəfindən niyyətin bildirilməsini, vergi öhdəliklərinin icrasının monitorinqinin həyata keçirilməsini, vergi risklərinə nəzarəti, vergi ödəyicisinə şübhəli şirkətlər barədə əvvəlcədən xəbərdarlıq edilməsini, bəyannamənin göndərilməsindən əvvəl onun məqbul olması barədə vergi orqanı tərəfindən razılığın verilməsini nəzərdə tutur.

Qeyd olunmalıdır ki, partnyorluq münasibətlərinin qurulması qətiyyətlə vergi öhdəliklərinin azaldılmasını və verginin itirilməsini nəzərdə tutmur, sadəcə, vergi ödəyicisinin və vergi orqanlarının inzibati yükünün azaldılması və nəticədə vergi ödəyicisinin cərimə və maliyyə sanksiyasına məruz qalmaması məqsədini daşıyır.

Təsədüfi deyil ki, qabaqcıl təcrübə nəzərə alınmaqla «Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə dəyişikliklər edilməsi haqqında» Azərbaycan Respublikasının 1 yanvar 2013-cü il tarixdən qüvvəyə minmiş Qanununda vergi riskini və partnyorluq münasibətlərini tənzimləyən maddələr öz əksini tapmışdır. Qanunla Vergi Məcəlləsinə «vergi riski», «vergi riskinin minimallaşdırılması», «Vergi partnyorluğu sazişi» anlayışlarını, vergi ödəyicilərinə və vergi orqanlarına partnyorluq sazişini bağlamaq hüququnun verilməsini nəzərdə tutan maddələr daxil edilmişdir. Vergi partnyorluğu sazişinin forması və bağlanma qaydası isə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq olunacaqdır.

Sonda qeyd etmək lazımdır ki, vergi orqanları ilə vergi ödəyiciləri arasında partnyorluq münasibətləri qarşılıqlı əməkdaşlıq əsasında qurulmaqla vergilərin tam və vaxtında hesablanıb ödənilməsinin, vergi ödəyicilərinin işgüzar aktivliyinə və azad iqtisadi fəaliyyətinə xələf gətirilmədən minimal resurslarla maksimum səmərəli vergi nəzarətinin təşkili və həyata keçirilməsinin təmin olunması imkanları genişləncəkdir.

E-xidmətlərdən istifadə edənlərin sayı çoxalır

Ötən həftə Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyinin (RTN) Məlumat Hesablama Mərkəzi tərəfindən hazırlanmış «Elektron Hökumət» bülleteninin ilk sayı işiq üzü görüb. Bülletenin nəşri ölkəmizdə «Elektron hökumət»in formalaşması istiqamətində görülən və görüncək işlər, «Elektron hökumət» layihələri haqqında məlumatlar, o cümlədən elektron xidmətlərin sayı, onlardan istifadə və s. barədə müqayisəli statistikani təqdim etmək üçün nəzərdə tutulub.

Bülletəndə «Elektron hökumət» portalı vasitəsilə ən çox istifadə edilən elektron xidmətlərin siyahısı da açıqlanıb. 9 dövlət qurumu çərçivəsində siyahıya Ədliyyə Nazirliyi «Adın mənasının yoxlanılması» e-xidməti üzrə başçılıq edir. Hesabat dövründə bu e-xidmətdən 672 dəfə istifadə edilmişdir. Digər iki yeri Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi «Cari danışıqlar üzrə borc» (PIN-ə görə) və Dövlət Sosial Müdafiə Fondu «Siğortaolunlar tərəfindən məlumatların əldə edilməsi» xidməti tutur. Bu xidmətlərdən müvafiq olaraq 613 və 600 dəfə istifadə edilmişdir. Vergilər Nazirliyinin «Elektron hökumət» portalına inteqrasiya edilən 11 e-xidmətdən 537 dəfə istifadə edilmişdir. Qeyd edək ki, Vergilər Nazirliyi üzrə təsdiq olunmuş elektron xidmətlərin sayı 57-dir.

Autentifikasiya tələb olunmayan, e-imza tətbiq edilən elektron vergi xidmətləri

E-imza sertifikatları ilə 203-ü hüquqi və fiziki şəxs, 2125-i isə vətəndaşlar olmaqla ümumilikdə 2328

nəfər Elektron Hökumət Mərkəzinə müraciət etmişdir. «Elektron hökumət» portalında Vergilər Nazirliyi üzrə hüquqi adın yoxlanılması, oxşar hüquqi adların axtarışı, vergi ödəyicisinin ətraflı axtarışı kimi elektron xidmətlər üçün autentifikasiya tələb olunmur. Vergilər Nazirliyində fərdi sahibkarların onlayn qeydiyyatında, eləcə də hüquqi şəxslərin e-qeydiyyatında e-imza tətbiq olunur.

İstifadəsi nəzərdə tutulan elektron vergi xidmətləri

Vergilər Nazirliyi tərəfindən aşağıdakı elektron xidmətlərin istifadəyə verilməsi nəzərdə tutulur:

- bəyannamələrin vergi orqanları tərəfindən hazırlanması və təsdiq edilmək üçün vergi ödəyicilərinə göndərilməsi;
- vergi bəyannamələrinin (sədələşdirilmiş vergi bəyannaməsi istisna olmaqla), hesabat və arayışların vergi orqanına onlayn təqdim edilməsi;
- vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektinin (obyektinin) onlayn qeydiyyatı;
- vergi ödəyicisinin filialının, nümayəndəliyinin onlayn qeydiyyatı;
- vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektinin (obyektinin) onlayn qeydiyyatdan çıxarılması;
- vergi ödəyicisinin filialının, nümayəndəliyinin onlayn qeydiyyatdan çıxarılması;
- ƏDV məqsədləri üçün qeydiyyatın onlayn ləğv edilməsi;
- hüquqi şəxsin uçot məlumatlarının onlayn dəyişdirilməsi;
- fiziki şəxsin uçot məlumatlarının onlayn dəyişdirilməsi;
- hüquqi şəxsin filialının, nümayəndəliyinin uçot məlumatlarının on-

layn dəyişdirilməsi;

- vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektinin (obyektinin) uçot məlumatlarının onlayn dəyişdirilməsi.

Elektron vergi xidmətlərinin inzibati rəqlamenti hazırlanıb

Vergilər Nazirliyi Kollegiyasının qərarına əsasən, bu yaxınlarda nazirlik tərəfindən göstərilən 46 e-xidmətin inzibati rəqlamentlərinin hazırlanması barədə tapşırıq verilmişdir. İnzibati rəqlament layihələri Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi ilə razılaşdırılmışdır. İnzibati rəqlamentlərin Azərbaycan Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməsi təmin ediləcək.

Qeyd edək ki, vətəndaşlar bu rəqlamentlər vasitəsilə bütün elektron vergi xidmətlərinin əvvəlcədən sonadək həyata keçirilmə proseduru ilə izləyə biləcəklər ki, bu da onların rahatlığına şərait yaradacaq.

Elektron vergi xidmətlərindən istifadə üzrə 2012-ci ilin göstəriciləri

2012-ci ildə 45877 vergi ödəyicisi elektron formada qeydiyyata alınmışdır ki, onlardan 859-u hüquqi şəxs, 45018-i isə fiziki şəxsdir. Elektron formada qeydiyyatdan alınan obyektlərin sayı 5921 olmuşdur. Bunlardan 1533-ü hüquqi şəxs, 14388-i isə fiziki şəxs üzrə qeydiyyatdan alınmışdır.

Elektron formada qeydiyyata alınan NKA-ların sayı 22687 ədəd təşkil etmişdir: onlardan 2174-ü hüquqi şəxslər, 20513-ü isə fiziki şəxslər üzrə qeydiyyata alınmışdır. Elektron formada qeydiyyata alınan POS-terminalların sayı 25770 olmuşdur: onlardan 7211-i hüquqi şəxslərə, 18559-u isə fiziki şəxslərə aiddir. 2012-ci ildə dövlət büdcəsinə 85,6 milyon manatdan artıq vəsait elektron formada ödənilmişdir.

Arzu İBRAHİMOVA

Hüquq məsləhətxanamız

Samirə Musayeva
Azərbaycan Respublikası
Vergilər Nazirliyinin Hüquq idarəsinin rəisi
vergi ödəyicilərinin suallarına cavab verir.

Xronometraj metodu ilə müşahidə

Xronometraj metodu ilə müşahidənin aparılması üçün hansı qaydada müraciət edə bilərəm və xronometraj metodu ilə müşahidə hansı hallarda aparılır?

Vergi Məcəlləsinin (VM) 50-1.1-ci maddəsinə görə, xronometraj metodu ilə müşahidə operativ vergi nəzarəti növü olmaqla istehsal həcmimin və ya satış dövriyyəsinin müəyyənlişdirilməsi və dəqiqləşdirilməsi məqsədilə vergi ödəyicilərinin gəlir götürmək üçün istifadə etdikləri, yaxud vergi tutulan obyektlərin saxlanması ilə bağlı olan istehsal, anbar, ticarət və digər binalarında (ərazilərdə) aşağıdakı hallarda aparılır:

- vergi ödəyicisinin təqdim etdiyi vergi bəyannamələrində vergi tutulan dövriyyə əvvəlki hesabət dövriyyələri ilə müqayisədə 30%-dən çox azaldıqda, yaxud dövriyyə məbləğlərinin vergi ödəyicisinin fəaliyyəti barədə iqtisadi göstəricilərinə, işçilərinin sayına, əmtəə-material ehtiyatlarının həcminə, satış qiymətlərinə və aktivlərinin dəyərinə uyğun olmaması barədə vergi orqanında mənbəyi böllü məlumatlar olduqda;

- əhali ilə pul hesablaşmalarının aparılması qaydalarının təkrar pozulması faktları aşkar olduqda;

- VM-in 15.1.13-cü maddəsinə müvafiq olaraq vergi ödəyicisi yeni xronometraj metodu ilə müşahidə keçirilməsi haqqında vergi orqanına tələb irəli sürdükdə.

VM-in 50-1.1-ci maddəsindən göründüyü kimi, xronometraj metodu ilə müşahidənin əsaslarından biri də vergi ödəyicisi tərəfindən Məcəllənin 15.1.13-cü maddəsinə əsasən irəli sürülmüş tələbdir. Həmin maddəyə müvafiq olaraq vergi ödəyicisinin xronometraj metodu ilə aparılan sonuncu müşahidədən sonra VM-in 50-1.2-ci maddəsində göstərilən müddətlərə riayət olunmaqla istehsal həcmimin və ya satış dövriyyəsinin dəyişməsi ilə əlaqədar xronometraj metodu ilə yeni müşahidə aparılmasını vergi orqanlarından tələb etmək hüququ nəzərdə tutulmuşdur.

VM-in 50-1.2-ci maddəsinə əsasən,

15.1.13-cü maddəyə müvafiq olaraq yeni xronometraj metodu ilə müşahidə keçirilməsi haqqında tələbi vergi ödəyicisi istənilən vaxt, lakin sonuncu xronometraj metodu ilə müşahidədən ən azı 1 ay keçdikdən sonra, növbəti dəfə isə sonuncu müşahidədən ən azı 2 ay keçdikdən sonra təqdim edə bilər.

VM-in 50-1.3-cü maddəsində qeyd edilmişdir ki, xronometraj metodu ilə müşahidə obyektin normal fəaliyyətinə maneçilik törətməklə və VM-in 50.3-50.6-cı maddələrində nəzərdə tutulan qaydalar tətbiq edilməklə 15 iş günündən çox olmayan müddətdə aparılır.

VM-in 50-1.4-cü maddəsinə əsasən, müşahidəyə başlamazdan əvvəl xronometraj metodu ilə müşahidə aparılmalı olan obyektə malın (işin, xidmətin) qiymətini müəyyən etmək məqsədilə vergi orqanının nəzarət qaydasında mal (iş, xidmət) alqısı həyata keçirmək hüququ vardır.

VM-in 50-1.5-ci maddəsinə görə, xronometraj metodu ilə müşahidə keçirilən zaman vergi ödəyicilərinin tətbiq etdikləri qiymətlərin nəzarət qaydasında mal alqısı zamanı rəsmiləşdirilmiş qiymətlərdən 30%-dən çox (aşağı və ya yuxarı) fərqlənməsi faktları aşkar edildikdə, istehsal həcmi və ya satış dövriyyəsi nəzarət qaydasında mal alqısı zamanı rəsmiləşdirilmiş qiymətlər nəzərə alınmaqla hesablanır.

VM-in 37.5-ci maddəsində qeyd edilmişdir ki, 15.1.13-cü maddəyə əsasən vergi ödəyicisindən xronometraj metodu ilə yeni müşahidə keçirilməsi barədə müraciət daxil olan dövrdə (vergi ödəyicisinin VM-də nəzərdə tutulmuş qaydada fəaliyyətini dayandırdığı, xronometrajın keçirildiyi dövrü əhatə edən səyyar vergi yoxlaması istisna olmaqla) xronometraj metodu ilə sonuncu müşahidənin nəticələri vergilərin hesablanması üçün əsas götürülə bilər.

Suallarınızı redaksiyamızın ünvanına:
AZ 1073, Bakı ş., Landau küç., 16 və ya
s.musayeva@taxes.gov.az elektron poçt ünvanına göndərə bilərsiniz.

Vergi Məcəlləsinə edilmiş dəyişikliklərlə əlaqədar treninq keçirilmişdir

Əvvəlki 2-ci səhifədə

Qarşıya qoyulmuş daha bir mühüm vəzifə isə üç ay müddətində ölkə iqtisadiyyatında şəffaflığın artırılması, maliyyə intizamının gücləndirilməsi məqsədilə nağdsız əməliyyatların stimullaşdırılması və nağd əməliyyatların məhdudlaşdırılması ilə bağlı təkliflərin hazırlanaraq Azərbaycan Respublikasının prezidentinə təqdim edilməsidir.

Departamentin Vergi ödəyicilərinə xidmət şöbəsinin rəisi Məhərrəm Əmiraslanov əsas anlayışlara, vergi orqanının və vergi ödəyicilərinin hüquq və vəzifələrinə; Bəyannamələr idarəsinin rəis müvini Pərviz Hüseynli kameral və səyyar vergi yoxlamalarına, operativ vergi nəzarəti tədbirlərinə və tətbiq edil-

miş maliyyə sanksiyalarına; Vergi borclarının alınması idarəsinin rəis müvini Eldar Əliyev icra sənədi olan sərəncamların verilməsi, kredit təşkilatı və ya bank əməliyyatları aparın şəxslərdən məlumatların alınması və əmlakın siyahıya alınması qaydalarına; Vergi proqnozlarının icrası idarəsinin rəis müvini Musa Kərimov fiziki şəxslərin gəlir vergisi və hüquqi şəxslərin mənfəət vergisinə; Bəyannamələr idarəsinin rəis müavinini Tahir Salmanov ƏDV-yə, Vergi ödəyicilərinə xidmət idarəsinin şöbə rəisi Ramil Şəkerov aksizlər, əmlak, torpaq, yol və sadələşdirilmiş vergiyə edilmiş dəyişikliklər barədə ətraflı şərhlər vermişlər. Treninq fəal diskussiya şəraitində keçirilmişdir.

Arzu İBRAHİMOVA

RƏQƏMLƏRİN DİLİ İLƏ

❖ 2012-ci il ərzində Azərbaycan gömrük orqanları tərəfindən **14 min 606** hüquqpozma faktı aşkar edilmişdir. Həmin faktlar üzrə tutulmuş qaçaqmalçılıq əşyalarının və digər cinayət predmetlərinin dəyəri **3 milyon 855 min 85 manatdan** çox olmuşdur.

❖ Bu il Böyük Britaniyanın «ITE Group» şirkətinin təşkilatçılığı ilə Azərbaycanda **20-dən artıq** sərgi keçiriləcəkdir.

❖ 2012-ci ilin ilk 11 ayında Azərbaycanda aqrar sektorda artım **5,7%** təşkil edib. İlin yekunlarına görə artımın **6-7%** olacağı gözlənilir.

❖ Ötən il ərzində sahibkarların, xüsusilə də kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçıların bazara sərbəst çıxışının dəstəklənməsi, onların biznes əlaqələrinin genişləndirilməsi məqsədilə yaradılmış elektron ticarət portalının (www.b2b.az) xidmətlərindən **11 minə yaxın** istifadəçi yararlanıb.

Səyyar vergi yoxlamaları

Vergi nəzarətinin səmərəli forması olan səyyar vergi yoxlaması həm böyük zəhmət, həm də yüksək peşəkarlıq tələb edir və bu yoxlamaların aparılması o zaman məqsədəuyğun hesab edilir ki, yoxlamaya çəkilən xərclər yoxlama zamanı əlavə olaraq hesablanmış məbləğdən dəfələrlə az olsun.

Vergilərin tam və vaxtında ödənilməsi, onların düzgün hesablanması məqsədilə yoxlanılan şəxsin maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinin hərtərəfli tədqiqi və yoxlanılan sənədlərin məzmunundakı uyğunsuzluqların, hesabların və vergi bəyannamələrinin tərtib edilməsində, mühasibat uçotunun aparılması qaydalarında pozuntuların aşkar edilməsi səyyar vergi yoxlamasının əsas vəzifələrindəndir.

Növbəti və növbədənkənar səyyar vergi yoxlamaları

Növbəti səyyar vergi yoxlaması keçirildikdə, vergi orqan tərəfindən vergi ödəyicisinə yoxlamaya başlanmasından azı 15 gün əvvəl yazılı bildiriş göndərilir. Növbəti səyyar vergi yoxlaması ildə bir dəfədən çox olmayaraq keçirilir və 30 gündən artıq davam edə bilməz. Müstəsna hallarda, vergi orqanının qərarına əsasən, səyyar vergi yoxlamasının keçirilməsi müddəti 90 günə qədər artırıla bilər. Vergi orqanları tərəfindən növbədənkənar səyyar vergi yoxlaması bu hallarda keçirilir:

- verginin hesablanması və ödənilməsi üçün zəruri olan vergi hesabı sənədləri müəyyən edilmiş müddətdə təqdim edilmədikdə;

- vergi yoxlamasının nəticələri üzrə tərtib edilmiş aktla təhrif olunmuş məlumatlar aşkar edildikdə;

- ƏDV üzrə artıq ödənilmiş vergi, faiz və maliyyə sanksiyası digər vergilərin, fəzilərin və maliyyə sanksiyalarının ödənilməsi hesabına və ya sonrakı öhdəliklər üzrə ödəmələrin hesabına aid edildikdə;

- artıq ödənilmiş vergilərin, faizlərin və maliyyə sanksiyalarının qaytarılması barədə vergi ödəyicisinin ərizəsi daxil olduqda və s.

2012-ci ildə vergi orqanları tərəfindən keçirilən yoxlamaların sayında növbəti səyyar vergi yoxlamaları üstünlük təşkil etmişdir: il ərzində başa çatmış 11150 səyyar vergi yoxlamasının 8260-ı (74,1%) növbəti yoxlamalar, 2890-ı (25,9%) isə növbədənkənar səyyar vergi yoxlamaları olmuşdur. Büdcəyə hesablanmış cəmi əlavə vəsaitin (612,9 mln. manat) 56,5%-i növbəti yoxlamalarla, 43,5%-i isə növbədənkənar yoxlamalarla hesablanmışdır.

Səyyar vergi yoxlamaları ilə bağlı dəyişikliklər

Vergi nəzarətinin təkmilləşdirilməsi məqsədilə səyyar vergi yoxlamasının aparılmasını tənzimləyən 38-ci maddəyə bir sıra mühüm dəyişikliklər edilmişdir. Onlardan bir neçəsini oxucuların diqqətinə çatdırırıq. Bu dəyişikliklərdən biri 38-ci maddənin 38.3.5-ci bəndinə edilmişdir. Belə ki, indiyədək vergi orqanı əldə etdiyi mənbəyi böllü olan hər hansı məlumat əsasında vergi ödəyicisinin gəlirlərinin və ya vergitutma obyektinin gizlədildiyi (azaldıldığı) aşkar edildikdə növbədənkənar səyyar vergi yoxlaması həyata keçirirdi. Məlumdur ki, yoxlama keçirilmədən vergitutma obyektinin gizlədilməsini aşkar etmək mümkün deyil. Ona görə bu bəndə «əlamətləri» sözü əlavə edilmişdir. Yeni bundan sonra vergi orqanının əldə etdiyi mənbəyi böllü olan hər hansı məlumat əsasında vergi ödəyicisinin gəlirlərinin və ya vergitutma obyektinin gizlədilməsinin (azaldılmasının) əlamətləri müəyyən edildikdə, növbədənkənar səyyar vergi yoxlaması təyin ediləcəkdir.

Digər mühüm dəyişikliklərdən biri 38-ci maddəyə 38.5.4-cü bəndin əlavə edilməsindən ibarətdir. Bildiyimiz kimi, vergi ödəyicisində inventarizasiya Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarı ilə «Səyyar vergi yoxlaması zamanı vergi orqanları tərəfindən inventarizasiyanın aparılması Qaydalarına» na əsasən aparılır. Əvvəllər keçirilən inventarizasiya vergi ödəyicisinin bütün maddi və qeyri-maddi aktivlərini əhatə edirdi. Lakin yeni bənd vergi orqanı öməkdaşına yalnız əmlak vergisinin hesablanması ilə bağlı əsas vəsaitləri əhatə edən inventarizasiyanı təyin etməyə imkan verəcək.

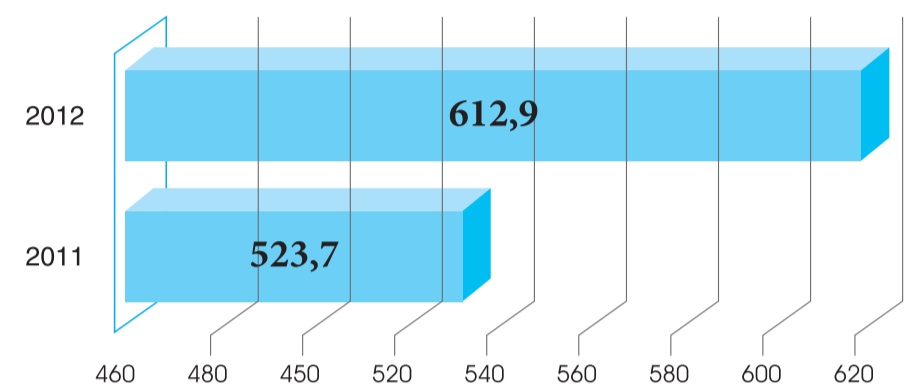
Məlum olduğu kimi, bu və ya digər obyektiv səbəblərdən vergi orqanları tərəfindən aparılan səyyar vergi yoxlamaları dayandırılırdı. Lakin Vergi Məcəllə-

sində səyyar vergi yoxlamasının hansı hallarda müddətlər üzrə dayandırılması aydın şəkildə əks olunmurdu. Bu da vergi ödəyiciləri tərəfindən narazılıqlara səbəb olurdu. Artıq Vergi Məcəlləsinin 38-ci maddəsinə əlavə edilən yeni 38.7-ci bəndə əsasən, aşağıdakı hallarda növbəti və növbədənkənar səyyar vergi yoxlamaları 9 aydan çox olmamaqla dayandırılır (təxirə salınır).

ində vergi qanunvericiliyinin pozulması halları aşkar edilmişdir.

Başa çatdırılmış yoxlamalar üzrə büdcəyə ümumilikdə 612,9 milyon manat əlavə vəsait hesablanmışdır ki, bunun da 313,9 milyon manatını əlavə hesablanmış vergi məbləği, 299 milyon manatını isə vergilərin azaldılmasına və digər hüquq pozuntularına görə tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyası təşkil et-

Səyyar vergi yoxlamaları zamanı hesablanmış cəmi əlavə vəsait (milyon manat)

- səyyar vergi yoxlaması zamanı şəxs vergi orqanında qeydiyyatda olduğu ünvanlarda olmadıqda - onun olduğu yer müəyyən olunmadək;

- yoxlama aparılan vergi ödəyicisinin rəhbəri (rəhbəri əvəz edən şəxs) və ya fərdi sahibkar müvəqqəti olaraq ömək qabiliyyətini itirdikdə - ömək qabiliyyəti bərpa olunmadək;

- vergi orqanının təşəbbüsü ilə mütəxəssis dəvət edildikdə və ya ekspertiza keçirildikdə - mütəxəssisin və ya ekspertin rəyi yoxlamaya təqdim ediləndək;

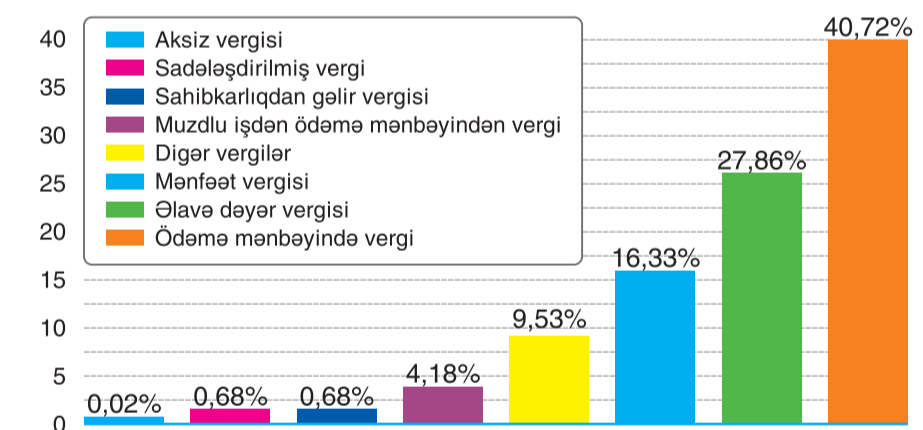
- səyyar vergi yoxlamasının obyektiv və dolğun keçirilməsi üçün zəruri olan sənədlər, o cümlədən vergi orqanının sorğusuna cavab xarici ölkədən alınmışda - cavab alınmadək;

mişdir.

2011-ci illə müqayisədə əlavə hesablanmış vergi məbləği 61,8 milyon manat (24,5%), vergilərin azaldılmasına və digər hüquq pozuntularına görə tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyası isə 27,4 milyon manat (10,1%) artmışdır. Ümumilikdə, 2011-ci illə müqayisədə 2012-ci ildə başa çatdırılmış səyyar vergi yoxlamalarının sayının 15,9% azalmasına baxmayaraq, hesablanmış əlavə vəsaitin məbləği 89,2 milyon manat və ya 17% artmışdır. Bir səyyar yoxlamasına düşən cəmi əlavə vəsaitin məbləği 55 min manat təşkil etmişdir ki, bu da 2011-ci illə müqayisədə 15,5 min manat (39,2%) çoxdur.

Başa çatdırılmış səyyar vergi yoxlamaları zamanı cəmi əlavə hesablamada

2012-ci ildə cəmi hesablanmış əlavə vəsaitlərin vergi növləri üzrə bölgüsü

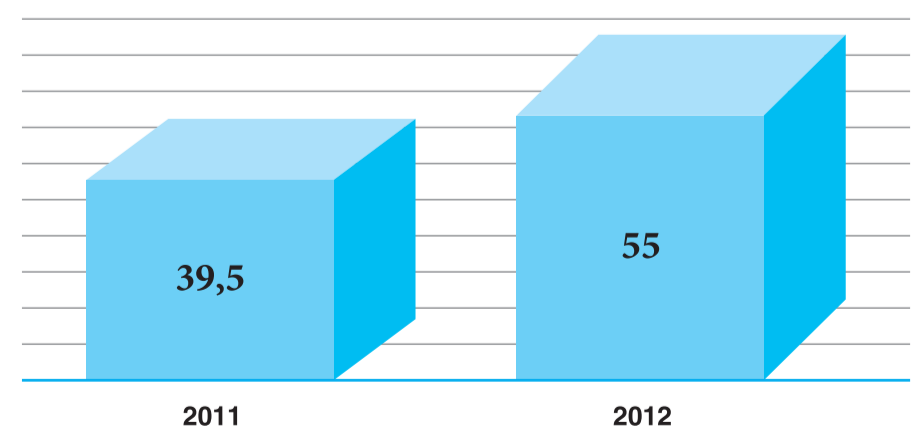
- vergi ödəyicisi sənədləri və əşyaları vermədikdə həmin sənədlərin və nümunə kimi əşyaların götürülməsi haqqında məhkəmə qərarı qüvvəyə minənədək.

2012-ci il üzrə səyyar vergi yoxlamaları göstəriciləri

İl ərzində respublika üzrə ümumilikdə 11150 vergi ödəyicisində, o cümlədən 7075 hüquqi və 4075 fiziki şəxsə səyyar vergi yoxlaması başa çatdırıl-

mənfəət vergisi 58,4 milyon manat (9,5%), əlavə dəyər vergisi 170,7 milyon manat (27,9%), ödəmə mənbəyində tutulan vergi (muzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan gəlir vergisi istisna olmaqla) 249,6 milyon manat (40,7%), sadələşdirilmiş vergi 4,2 milyon manat (0,7%), sahibkarlıqdan gəlir vergisi 4,2 milyon manat (0,7%), aksizlər 0,1 milyon manat (0,02%), muzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergi 25,6 milyon manat (4,2%), di-

1 yoxlamaya düşən cəmi əlavə vəsait (min manat)

mişdir. Səyyar vergi yoxlamalarının sayı 2011-ci illə müqayisədə 15,9% azalmışdır. 2011-ci ildə faktiki fəaliyyət göstərən vergi ödəyicilərinin 6,2%-i səyyar vergi yoxlaması ilə əhatə edilmişdirsə, 2012-ci ildə faktiki fəaliyyət göstərən vergi ödəyicilərinin 4,8%-ində səyyar vergi yoxlamaları başa çatdırılmışdır.

İl ərzində 11061 vergi ödəyicisində və ya səyyar vergi yoxlamalarının başa çatdırıldığı vergi ödəyicilərinin 99,2%-

gər vergilər isə 100,1 milyon manat (16,3%) təşkil etmişdir. Sənaye və tikinti materiallarının pörəkəndə satışı fəaliyyət sahəsi üzrə 27 milyon 793,1 min manat, təhsil, səhiyyə, rabitə, nəqliyyat və maliyyə xidmətləri fəaliyyət sahəsi üzrə 9 milyon 9054,7 min manat, torpaq ticarət fəaliyyət sahəsi üzrə 102 milyon 794,2 min manat cəmi əlavə vəsait hesablanmışdır.

Arzu İBRAHİMOVA

Ötən il «195» Telefon-məlumat xidmətinə daxil olan müraciətlərin sayı artmışdır

2012-ci il ərzində Vergilər Nazirliyinin Telefon-məlumat xidmətində vergi ödəyiciləri və ümumilikdə əhəliyə daxil olmuş 273131 sayda müraciət cavablandırılmış, vergi ödəyicilərinə 596866 sayda mesaj göndərilməklə onların məlumatlandırılması təmin edilmişdir. Telefon-məlumat xidmətinə daxil olmuş müraciətlərin 138910-u canlı rejimdə müfəttiş operatorlar, 134221-i isə avtomatik rejimdə elektron operator tərəfindən cavablandırılmışdır. Müfəttiş operatorlar tərəfindən cavablandırılmış suallar arasında elektron xidmətlər (25,3%), vergi növləri (13,5%), qeydiyyat (14,3%) barədə suallar, avtomatik rejimdə qəbul edilmiş müraciətlər arasında isə vergi növləri (72%) və

dövlət büdcəsinə olan vergi borcları (26,6%) barədə müraciətlər üstünlük təşkil etmişdir.

2012-ci ildə canlı əlaqə zamanı müfəttiş-operatorlar tərəfindən cavablandırılan müraciətlərin sayı 2011-ci ilə nisbətən 18,2% artmışdır. İl ərzində vətəndaşlardan şikayət (ərizə) və məlumat xarakterli 744 müraciət qəbul edilərək aidiyyəti üzrə göndərilmişdir.

Canlı rejimdə vergi ödəyicilərindən daxil olan sualların 98,7%-i müfəttiş-operatorlar tərəfindən dərhal, 1,3%-i isə sual vərəqəsi tərtib edilərək araşdırıldıqdan sonra cavab verilmişdir. Sualların 79,6%-i Bakı şəhərindən, 12,8%-i mobil operatorlardan, qalanı isə ölkənin müxtəlif bölgələrindən daxil olmuşdur.

Vergi Apelyasiya Şurasının 2012-ci il üzrə fəaliyyəti rəqəmlərdə...

Ötən il ərzində Vergilər Nazirliyinin Vergi Apelyasiya Şurasına 19 müraciət daxil olmuşdur ki, bunun da 17-si vergi ödəyiciləri, 2-si isə vergi orqanları tərəfindən ünvanlanmışdır. Şuraya daxil olmuş 19 müraciətin 8-i kameral vergi yoxlamasının, 1-i sayı vergi yoxlamasının, 6-si operativ vergi nəzarətinin nəticələri, habelə 2-si vergi orqanı əməkdaşlarının hərəkətləri (hərəkətsizliyi), 1-i cinayət işinin istintaqı zamanı qəbul edilmiş qərar (xitam qərarı), 1-i isə hüquqi ekspertiza zamanı daxil olmuş materialın geri qaytarılması ilə bağlı olmuşdur.

Şuraya daxil olmuş 19 müraciətdən 18-nə 2012-ci il ərzində Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin, «İnzibati icraat haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun, «Vergilər Nazirliyinin Vergi Apelyasiya Şurası haqqında Əsasnamə»nin və digər aidiyyəti hüquqi aktların tələblərinə uyğun baxılaraq müvafiq qərarlar qəbul edilmiş, 1 müraciət isə 1 yanvar 2013-cü il tarixə qalmaq qalmışdır.

Şurada baxılaraq müvafiq qərarlar qəbul edilmiş 18 müraciətin 8-i təmin edilmiş, 4-ü təmin edilməmiş, 3 isə üzrə müraciət edən şəxsə məktubla aidiyyəti məlumat (izahat) verilmiş, 2 isə

üzrə təkrar şikayət edən şəxsin təkzib ərizəsi nəzərə alındığından işə mahiyyəti üzrə baxılmamış, 1 isə üzrə təkrar şikayətin predmeti məhkəmədə mübahisələndirildiyindən başlanmış icraata xitam verilmişdir.

Şura tərəfindən 1 müraciət üzrə vəzifələrinə keyfiyyətlə, vergi qanunvericiliyinə, verilmiş tapşırıqlara, cari vergi siyasətinə uyğun tərzdə yerinə yetirməmiş və funksional vəzifələrinin icrasında nöqsanlara yol vermiş vergi orqanının müvafiq vəzifəli şəxsinin (şəxslərinin) intizam məsuliyyətinə cəlb edilməsi məsələsinə baxılması üçün aidiyyəti üzrə tapşırıqlar verilmişdir.

Sənaye texnoparkları əmlak və torpaq vergisindən azad olunub

Vergi Məcəlləsinə edilmiş bu dəyişiklik sənayeləşmənin inkişafı ilə bağlı həyata keçirilən sistemli tədbirlərin tərkib hissəsidir

Ölkəmizdə sahibkarlığı dəstəkləmək və sahibkarlıq subyektlərinin fəaliyyətini stimullaşdırmaq, özəl istehsal sahələrinin inkişafı üçün müntəzib yaratmaq, qeyri-neft sektorunun davamlı inkişafını təmin etmək məqsədilə davamlı tədbirlər görülür. Vergi Məcəlləsinə edilmiş son dəyişikliklərdə sahibkarlıq subyektlərinə dəstək göstərilməsi istiqamətində biznes mühitinin optimallaşdırılması xüsusi yer tutur.

Məcəlləyə edilmiş dəyişikliklərdən bir istiqaməti də sənaye texnoparklarına güzəştli vergi rejiminin tətbiq olunması ilə bağlıdır. Vergilər Nazirliyinin Vergi siyasəti və strateji araşdırmalar Baş İdarəsinin Vergi siyasəti idarəsinin rəisi Şamil Ərəbov: «Məcəllənin 199.7 və 199.8 maddələrində qeyd olunub ki, sənaye və texnologiyalar parkının rezidenti olan hüquqi şəxslər və hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti həyata keçirən fiziki şəxslər qanunvericiliyə uyğun olaraq 7 il müddətinə sənaye və texnologiyalar parkındakı əmlaklarına görə əmlak vergisini ödəməkdən azadlardır. Eyni zamanda, Məcəllənin 207.3 və 207.4-cü maddələrinə əsasən, sənaye və texnologiyalar parkının idarəedici təşkilatı və ya operatoru hesabat ilindən başlayaraq, sənaye və texnologiyalar parkında istifadə etdikləri torpaqlara görə 7 il müddətinə torpaq vergisini ödəməkdən azadlardır». Ş.Ərəbov vurğulamışdır ki, bəzi şəxslərin sənaye texnoparkları ilə azad iqtisadi zonalər anlaşılmış eyniləşdirmələri düzgün hesab edilə bilməz. Qeyd olunan iqtisadi subyektlər tamamilə fərqli xüsusiyyətlərə malikdir və buna görə də azad iqtisadi zonalər və xüsusi iqtisadi zonalər ilə sənaye texnoparklarının vergi rejimləri də fərqlidir. Məcəlləyə olunmuş hazırkı də-

yişikliklərdə azad iqtisadi zonalər vergilərdən azad olunması nəzərdə tutulmayıb.

Azərbaycanın yaxın onillikdə qarşısında duran əsas məsələlərdən biri iqtisadiyyatda karbonhidrogen ehtiyatlarının ixracından mövcud asılılığı aradan

qı stimullaşdırılacaq, ixtisaslaşdırılması və ümumi təyinatlı sənaye şəhərcikləri yaradılacaqdır. İqtisadi rayonlar üzrə sənaye şəhərciyi infrastrukturunun formalaşdırılması qeyri-neft emal sənayesinin inkişaf etdirilməsi ilə bağlı dövlət investisiya siyasəti

puls vermək üçün vergi güzəştləri ilə yanaşı, digər həvəsləndirici addımların da atılması nəzərdə tutulur. Güclü texnopark kompleksləri şəbəkəsini genişləndirmək üçün investisiyaların artırılması, yeni sənaye mərkəzlərinə investorların cəlb olunma-

qaldırmaq və iqtisadi artımın lokomotivi kimi neftənkənar sahələrin, xüsusilə də qeyri-neft sektorunun aparıcı bölməsi hesab olunan sənaye sektorunun inkişafını təmin etməkdir. Hökumət qeyri-neft sektorunun inkişaf bazalarından biri kimi sənaye sektoruna daha böyük üstünlük verir. Məhz bu məqsədlə sənaye texnoparkları ən uğurlu layihə hesab olunur. Sənayenin innovasiyalar əsasında inkişafının təmin olunması, texnoparkların sənayeləşmədə əsas strateji layihələr kimi yer alması «Azərbaycan - 2020: gələcəyə baxış» İnkişaf Konsepsiyasında da başlıca hədəflər sırasındadır. Konsepsiyada qeyd olunur ki, sənaye müəssisələrində innovasiya yönümlü texnologiyaların tətbi-

fində əsas istiqamət olacaqdır.

Hazırda Sumqayıtda neft-kimya məhsullarının emalı, Balaxanıda məişət tullantılarının emalı və Gəncədə metal (aluminium) məmulatlarının istehsalı üzrə sənaye şəhərcikləri və digər texnoparkların yaradılması sənaye texnoparkları layihələrinin genişləndirilməsi üçün başlıca zəmin hesab olunur. Bu baxımdan, hər bir iqtisadi rayonun potensialı nəzərə alınmaqla xüsusi iqtisadi zonalər yaradılması və sənaye şəhərciklərinin qurulması üçün müxtəlif iqtisadi təşviqədiçi və stimullaşdırıcı addımların atılması prioritet vəzifələrdəndir. Orta və uzunmüddətli perspektivdə sənayeləşmənin bir çox sahələrinin, o cümlədən texnoparkların yüksək inkişafına im-

si, daha əlverişli biznes mühitinin təmin edilməsi iqtisadi stimullaşdırma vasitələrinin əsas istiqamətlərini təşkil edir.

Vergi Məcəlləsinə edilmiş texnoparklarla bağlı əlavə və dəyişikliklər iqtisadiyyatın inkişafına töhfə verəcək, layihələrin miqyasının artmasına, bu sahəyə investorların cəlb olunmasına, yeni iş yerlərinin yaradılmasına və son nəticədə məşğul əhəlinin sayının artımında insanlarnın sosial rifahının yaxşılaşmasına zəmin yaradacaq. Yeni vergi rejimi, həmçinin, texnoparklarda yüksək texnologiyalar əsasında rəqabətqabiliyyətli sənaye məhsullarının istehsalının və ixracının güclənməsinə də imkan verəcək.

Elbrus CƏFƏRLİ

Vergi borclarının alınmasında çevik mexanizmlər tətbiq edilir

Vergilərin dövlət büdcəsinə tam və vaxtında ödənilməsinin təşkilati dövlətin maliyyə sabitliyinə etibarlı təminat yaradan əsas amillərdən sayılır. Vergi ödəyicilərinin büdcə qarşısındakı öhdəliklərini tam və vaxtında icra etməmələrinin səbəbləri müxtəlif ola bilər. Əksər hallarda bu problem müvafiq maliyyə çətinlikləri və ya büdcəyə ödənilməli vəsaitlərin digər istiqamətlərə (dövriyyə vəsaitlərinin arturulmasına) yönəldilməsi nəticəsində əmələ gəlir. Qarşıya çıxan problemlərin kompleks araşdırılması və qanunla müəyyən edilmiş tədbirlərin həyata keçirilməsi 2012-ci ildə vergi borclarının alınması strukturlarının diqqət mərkəzində olmuşdur.

Vergi proqnozlarının icrası və vergi daxilolmalarının dövlət büdcəsinə ödənilməsi istiqamətində görülmüş tədbirlər nəticəsində ötən il vergi borclarının məbləğində azalma müşahidə edilmişdir. 195.311 borclu vergi ödəyicisi üzrə aparılmış qanunmüvafiq tədbirlər nəticəsində 186.922 borclu vergi ödəyicisinin (95,7%), ümumilikdə isə - 2012-ci ilin əvvəlinə olan 9.471 borclu vergi ödəyiciləri də nəzərə alınmaqla - cəmi 196.393 (100,5%) borclu vergi ödəyicilərinin borcları tamamilə ləğv edilmişdir.

Bununla yanaşı, dövr ərzində dövlət büdcəsinə daxilolmaların 31,7%-ni borclu vergi ödəyiciləri üzrə vaxtından gec ödənişlər və məcburi alınma tədbirləri nəticəsində ödənişlər təşkil etmişdir. Bu da ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə könüllü ödəmənin səviyyəsinin 1,3 bəndə və ya 1,9% artaraq 67,0%-dən 68,3%-ə çatdırılması deməkdir.

2012-ci il ərzində vergi orqanları tərəfindən borclu vergi ödəyicilərinin dövlət büdcəsinə yaranmış borclarının ödənilməsinin təmin edilməsi məqsədilə əmlakın siyahıya alınması barədə 51030 (96,4 milyon manat məbləğində) qərar açılmışdır. Dövr ərzində açılmış qərarlar da daxil olmaqla, ümumilikdə 247,6 milyon manat məbləğində 48575 qərar (95,2%) borclar ləğv edildiyinə görə bağlanmışdır.

Aparılan araşdırmalar nəticəsində mülikiyyətdə heç bir daşınan və ya daşınmaz əmlakı müəyyən edilməmiş, lakin hüquqi şəxslərdə təsisçi (payçı) kimi çıxış etmələri müəyyən edilmiş borclu fiziki şəxslərin borclarının həmin paylardan tutulması istiqamətində tədbirlər görülmüşdür. Müliki qanunvericilikdə iştirakçının şəxsi borcları üzrə tutmanın onun başqa əmlakının borclarını ödəməyə kifayət etmədikdə, şəxsi borcları üzrə tutmanın hüquqi şəxsdəki şərikli kapitalındakı payına yönəldilməsi imkanları nə-

zərdə tutulur. Bu baxımdan, hüquqi şəxslərdə təsisçi (payçı) kimi çıxış etmələri müəyyən edilmiş fiziki şəxslərin borclarının hüquqi şəxslərdəki paylarından tutulması məqsədilə 82 fiziki şəxsə qarşı iddialar qaldırılması üçün məhkəmələrə müraciətlər edilmişdir.

Bu vergi ödəyicilərindən 27-nin borcları iddialar qaldırılanaqədər ödənilmiş, 3-ü barəsində borclar məhkəməyə iddia verildikdən sonra ödənilməyən müvafiq qəraradılar çıxarılmışdır. Eyni zamanda, müvafiq iddialar üzrə 7 işlə əlaqədar borc məbləğinin hüquqi şəxsin əmlakındakı payına yönəldilməsi barədə qətnamə çıxarılmışdır. Dövr ərzində hüquqi şəxslərdə təsisçi (payçı) kimi çıxış etmələri müəyyən edilmiş 879 borclu fiziki şəxslə aparılan tədbirlər nəticəsində onların 543,5 min manat məbləğində borclarının tam şəkildə dövlət büdcəsinə alınması təmin edilmişdir.

Bununla yanaşı, hazırda sahibkarlıq fə-

aliyyətlərini dayandıran, lakin dövlət büdcəsi qarşısında öhdəliklərini tam icra etməyən fiziki şəxslərin borclarının onların mülkiyyətində (şəxsi istifadəsində) olan nəqliyyat vasitələrinə yönəldilməsi prosesi də sürətləndirilmişdir. 2012-ci il ərzində mülkiyyətində (şəxsi istifadəsində) nəqliyyat vasitələri müəyyən edilən 29 vergi ödəyicisinin müvafiq nəqliyyat vasitələri siyahıya alınmış, 96 vergi ödəyicisi tərəfindən nəqliyyat vasitələri siyahıya alınmaya təqdim edilmədiyi üçün, üzərinə həbs qoyulmaqla, cərimə meydançalarında yerləşdirilməsi barədə məhkəmə qəraradılar çıxarılmışdır. Müvafiq tədbirlər nəticəsində 2 milyon 509,5 min manat məbləğində borc məbləğinin dövlət büdcəsinə ödənilməsi təmin edilmişdir.

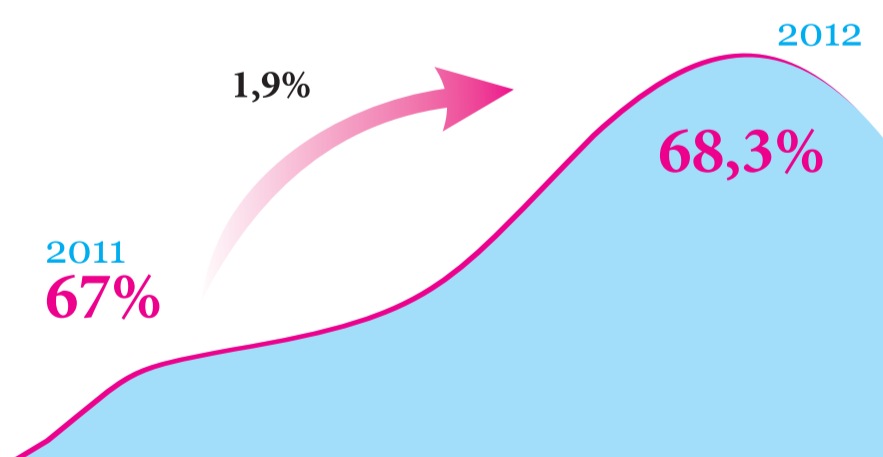
Əvvəllər sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan, faktiki olaraq fəaliyyətini dayandıran, əmlakı olmayan və xırda məbləgli borcları olan vergi ödəyiciləri üzrə «İnzibati icraat haqqında» Qanunun

tələblərinə uyğun olaraq «Tələbin icraya yönəldilməsi barədə» qərarlar qəbul edilməklə birbaşa icra məmurlarına edilən müraciətlər nəticəsində 681 vergi ödəyicisinin 87,4 min manat borc məbləği ödənilmişdir. Ötən il ərzində vergi orqanları tərəfindən əmlakı olmayan borclu vergi ödəyiciləri üzrə ölkədən getmə hüququnun məhdudlaşdırılması ilə əlaqədar olaraq, aidiyyəti üzrə edilmiş müraciətlər nəticəsində 53 vergi ödəyicisinin ölkədən getmə hüququ məhdudlaşdırılmışdır.

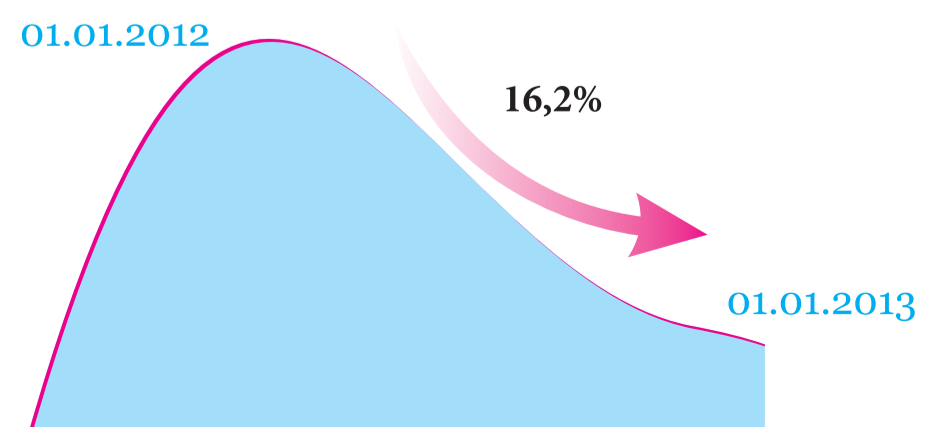
Ümumilikdə, vergi orqanları tərəfindən görülmüş tədbirlər nəticəsində 2013-cü il 1 yanvar tarixinə borc məbləği 2012-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 16,2%, 2011-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə isə 32,7% azalmışdır.

Vergi borclarının alınması işinin təşkilat idarəsinin materialları əsasında hazırladı: S.MUSTAFAYEV

Vergi borclarının könüllü ödənilməsi səviyyəsi yüksəlib

2012-ci ildə vergi borclarının azalması müşahidə olunub

Əmanətlər sahiblərinə qaytarıldı

Ötən ilin martında ölkə Prezidentinin imzaladığı «Keçmiş SSRİ Əmanət Bankının Azərbaycan Respublikası Bankının Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları olan əmanətçilərinə fərdi birdəfəlik ödəmələrin verilməsi haqqında» fərmanına əsasən, iyunun 1-dən dekabrın 31-dək «KapitalBank» tərəfindən 1 milyon 448 min 941 əmanət hesabı üzrə ümumilikdə 554 milyon 711 min 653 manatlıq ödəniş aparılıb. Bununla yanaşı, 30 min 537 əmanət hesabı üzrə ödənişlərin aparılmasına icazə verilib. «KapitalBank» ASC-nin idarə heyətinin sədri Elmar Məmmədov prosesin yekunları ilə əlaqədar verdiyi müsahibədə bəzi məqamlara aydınlıq gətirib. Bildirib ki, banka müraciət edib əmanətlərini almamış vətəndaşlar narahatlıq keçirməsinlər: sənəd qəbulu prosesinin başa çatması heç də fərdi birdəfəlik ödəmələrin verilməsi prosesinin yekunlaşması demək deyil. Prezident fərmanına uyğun olaraq, fərdi birdəfəlik ödəmələrin verilməsi 31 dekabr 2013-cü il tarixinə davam etdiriləcək. O vaxta qədər bütün məsələlər aydınlaşdırılacaq və qanunla buna hüquq çatmayan hər bir vətəndaşa fərdi birdəfəlik ödəmə veriləcək. Sədr, həmçinin, bildirib ki, artıq bank tərəfindən yaradılmış məntəqələr ləğv ediləcək. Çünki məntəqələr, əsasən, əmanətçilərdən sənədlərin qəbulu işini həyata keçirmək üçün təşkil edilirdiyindən, bu proses başa çatdıqdan sonra onların fəaliyyətinə ehtiyac qalmır. Məntəqələrin ləğvindən sonra əmanətçilər fərdi birdəfəlik ödəmələrlə bağlı onları maraqlandıran suallarla müvafiq filiallara müraciət edə bilərlər: «Müəyyən edilmiş müddət ərzində sənədləri banka təhvil verməyən əmanətçilərə gəlincə, onlara fərdi birdəfəlik ödəmələrin verilməsi Qaydalarında sənəd qəbulu üçün müəyyən

edilmiş müddət kifayət qədər böyük idi və fərdi birdəfəlik ödəmə almaq istəyənlər hər bir əmanətçi 7 ay ərzində öz sənədlərini banka təqdim edə bilib. Lakin öz sənədlərini üzrlü hüquqi səbəblərdən banka təqdim edə bilməyən hər bir vətəndaşın müraciətinə qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada baxılacaq».

«KapitalBank» ASC-nin sədri 1 yanvar 1992-ci il tarixindən sonra keçmiş «Əmanət bankı»na qoyulmuş vəsaitlərin taleyi barədə bildirib ki, Prezident fərmanına əsasən, fərdi birdəfəlik ödəmələr keçmiş SSRİ «Əmanət bankı»nın Azərbaycan Respublikası Bankının əmanət hesabı üzrə 1 yanvar 1992-ci il tarixə qalığı olan, fərman qüvvəyə mindiyi tarixə açıq olan və Azərbaycan Respublikasının vətəndaşına aid olan əmanət hesablarına verilir. Bu da digər postsovet ölkələrində tətbiq edilən təcrübəyə uyğundur. Postsovet ölkələrindən heç birində 1 yanvar 1992-ci il tarixindən sonrakı dövrdə əmanət qalqlarına görə hər hansı indeksləşdirmənin aparılması təcrübəsi mövcud deyil. O dövrdə baş verən güclü inflyasiya səbəbindən 1 yanvar 1992-ci il tarixindən sonra həmin pullar qısa müddət ərzində dəyərdən düşdüyündən bu əmanətlər bankda qalmışdı. Lakin nə «Əmanət bankı»nın, nə də hazırda həmin bankın hüquqi varisi sayılan «KapitalBank»ın fəaliyyəti dövründə bu əmanət qalqlarının götürülməsində heç bir məhdudiyət yox idi. Vətəndaşlar istənilən vaxt «KapitalBank»ın müvafiq filialına müraciət etməklə öz əmanət qalqlarını ala bilərdilər. 1 yanvar 1992-ci il tarixindən 2012-ci ilin martına qədər olan dövr ərzində əmanətçilərin müraciətləri əsasən minlərlə hesabın bağlanması buna nümunədir.

AYTƏN

Sadələşdirilmiş vergi bəyannaməsi

Hüquqi şəxslər üzrə 1N^ə-li Əlavənin tərtib olunmasında mühasibat uçotu məlumatlarının düzgün yerləşdirilməsi

Qulu Soltanov,
sərbəst auditor

Əvvəli ötən sayımızda

Debitor borclar barədə dövrüyyə məlumatları satışlara dair əməliyyatlardan əldə edilir. Bu məlumatlar da əsasən 62N^ə-li hesabın debet və kredit dövrüyyəsinə götürülür. Mühasiblər satış barədə məlumatları bəzən birbaşa 46N^ə-li hesabın kreditində göstərməklə uçota alırlar (DB50, 51 - KR46). Bu yazılış inkar olunmasa da, tövsiyə edilmir. 46 N^ə-li hesabdən müəssisənin hesabat dövründə yaranan debitor borcları (alacaqları) barədə məlumatı ümumiləşdirmək üçün istifadə etmək bir o qədər sərfəddir deyildir. Hesablanmış satışlara (göstərilən xidmətlərə, görülən işlərə) DB62 - KR46 ikili yazılış verməklə bütün satış dövrüyyəsi barədə məlumatları 62N^ə-li hesabın debet dövrüyyəsinə əldə etmiş olur.

Hesabat dövrünün sonunda bağlanan 21, 23, 25, 26, 33, 43, 46, 47, 48 N^ə-li və digər xərc hesabları barədə məlumatlar Əlavədə əks etdirilmir. Çünki həmin hesablar üzrə məlumatlar dolayısı ilə digər hesablarda öz əksini tapmışdır. Məsələn, material məsrəfi 10N^ə-li hesabın krediti üzrə, hesablanmış əməkhaqqı 70 N^ə-li hesabın krediti üzrə, yəni xərc hesabları həm əşya hesablarının, həm də kreditör hesabların krediti üzrə əks etdirilir. Həmçinin yuxarıda göstərilən hesablar hər ayın və ya rübün sonunda bağlanaraq 20 N^ə-li və ya 44 N^ə-li hesaba köçürülür. Əlavədə də 20 (44) N^ə-li hesab barədə məlumatları əks etdirən 1.3.3 sayılı «bitməsi istehsal» sətiri nəzərdə tutulmuşdur.

Bəzi əməliyyatlar üzrə silinmə, ləğv olunma, satış, hədiyyə vermə, itki və digər formalarda xaricəmələrə bağlı məbləğlərin Əlavənin ləğv edilmişdir, silinmiş, ləğv edilmişdir sütununda məhz hansı xanada əks etdirilməsi də mühasiblərə çətinliklər törədə bilər. Məsələn, Əlavənin 1.4.2-ci «sair debitor borcları», 1.5-ci «pul vəsaitləri», yaxud 2.2.1.1-ci «bank kreditləri» sətirləri üzrə «təqdim edilmişdir» xanasına hər hansı məbləğin əks etdirilməsinin mümkün olmaması, yaxud da Əlavənin 1.5-ci «pul vəsaitləri» sətiri üzrə «ləğv edilmişdir» xanasına hər hansı məbləğin əks etdirilməsinin mümkün olmaması düşünülə bilər.

Bəzi əməliyyatların Əlavədə əks etdirilməsinə nəzər yetirək.

- Sətir 1.1.1, 1.1.2, 1.1.3, 1.1.4, 1.1.5. «dövr ərzində daxil olmuşdur» sütununda: 01N^ə-li hesabın debet dövrüyyəsi üzrə illik yekun məbləği, yəni hesabat ili ərzində daxil olmuş əsas vəsaitlərin (həmin sətirlərin adlarına müvafiq olan kateqoriyalar üzrə) ilkin dəyəri əks etdirilir.

«təqdim edilmişdir, silinmiş, ləğv edilmişdir» sütununda: Təqdim edilmişdir: Satılan və əvəzsiz verilmə əsas vəsaitin qalıq dəyəri, yəni əsas vəsaitlərin 01N^ə-li hesab üzrə məbləği çıxılçın 02N^ə-li hesab üzrə məbləği (01N^ə-li hesabın kredit dövrüyyəsi çıxılçın 02N^ə-li hesabın debet dövrüyyəsi). **Silinmişdir:** 02N^ə-li hesabın kredit dövrüyyəsi (hesabat ilində hesablanmış amortizasiya məbləği). **Ləğv edilmişdir:** Ləğv edilən, xarab olan və itən əsas vəsaitlərin qalıq dəyəri, yəni ləğv edilən əsas vəsaitlərin 01N^ə-li hesab üzrə məbləği çıxılçın 02N^ə-li hesab üzrə məbləği (01N^ə-li hesabın debet dövrüyyəsi).

Məsələn, 2013-cü ildə müəssisənin balansında avadanlıqlar üzrə dövrüyyə və qalıq göstəriciləri aşağıdakı kimi olmuşdur (10000 manat dəyərinə yeni avadanlıqlar alınmış, ilkin dəyəri 4000 manat və yığılmış amortizasiya dəyəri 1000 manat olan avadanlıq satılmış, avadanlıqlara illik 5500 manat amortizasi-

lən, xarab olan və itən pul vəsaitləri əks etdirilir.

Misal. Pul hesabları üzrə aşağıdakı ikili yazılışlar verilmişdir. Bax: *cədvəl 3*.

Bu əməliyyatlar üzrə məbləğlər dövrüyyə cədvəlində aşağıdakı kimi olacaqdır. Bax: *cədvəl 4*.

Cədvəl 1

Hes. №-si	Hesabın adı	01 yanvar 2012-ci il tarixə qalıq		2012-ci ildə dövrüyyə		01 yanvar 2013-cü il tarixə qalıq	
		DEBET	KREDIT	DEBET	KREDIT	DEBET	KREDIT
1	Əsas vəsaitlər	20000		10000	4000	26000	
2	Əsas vəsaitlərin köhnəməsi		5000	1000	5500		9500

Cədvəl 2

Göstəricilər	Dövr ərzində daxil olmuşdur, manatla	Təqdim edilmişdir, silinmiş, ləğv edilmişdir, manatla	Hesabat dövrünün sonuna, manatla
1.1.2 Maşınlar, avadanlıqlar və Hesablama texnikası	10000	Təqdim edilmişdir: 3000 Silinmişdir: 5500 Ləğv edilmişdir: 0	16500

Cədvəl 3

Əməliyyatların məzmunu	Debet	Kredit	Məbləğ
Qeyri-rezident şəxsə valyuta hesabına pul daxil olub (satılmış malın dəyəri -15000 ABŞ dolları x kurs 0,8000 manat).	52	62	12000
Valyuta hesabından xarici valyutada olan pul konvertasiya olunub və hesablaşma hesabına keçirilib.	51	52	12000
Bankdakı hesablaşma hesabına bankdan alınmış kredit daxil olub.	51	90	10000
Bankdakı hesablaşma hesabından çıxarılan nağd pul kassaya daxil olub.	50	51	3000
Bankdakı hesablaşma hesabından malsatanlara pul köçürülüb (alınmış materialların dəyəri).	60	51	6000
Bankdakı hesablaşma hesabından bank xidməti haqqı silinib.	60	51	25
Kassadan təhtəhsab şəxsə pul verilib.	71	50	500
Kassadan işçilərə əmək haqqı verilib.	70	50	2100
Təhtəhsab şəxs müəssisənin malsatanlara olan borcunu ödəyib.	60	71	650

Cədvəl 4

Hes. №-si	Hesabın adı	01 yanvar 2012-ci il tarixə qalıq		2012-ci ildə dövrüyyə		01 yanvar 2013-cü il tarixə qalıq	
		DEBET	KREDIT	DEBET	KREDIT	DEBET	KREDIT
50	Kassa			3000	2600	400	
51	Hesablama hesabı	8000		22000	9025	20975	
52	Xarici valyuta hesabı			12000	12000		
71	Təhtəhsab şəxs	200		500	650	50	
	Cəmi pul hesabları üzrə	8200		37500	24275	21425	

Cədvəl 5

Göstəricilər	Dövr ərzində daxil olmuşdur, manatla	Təqdim edilmişdir, silinmiş, ləğv edilmişdir, manatla	Hesabat dövrünün sonuna, manatla
1.5 Pul vəsaitləri	22000	Təqdim edilmişdir: Silinmişdir: 8775 Ləğv edilmişdir:	21425

ya hesablanmışdır). Bax: *cədvəl 1*.

Belə halda həmin göstəricilər bəyannamənin Əlavəsində aşağıdakı kimi əks etdirilməlidir. Bax: *cədvəl 2*.

- Sətir 1.5

«dövr ərzində daxil olmuşdur» sütununda: 50, 51, 52, 55, 56, 71 N^ə-li hesabın debet dövrüyyəsi üzrə illik yekun məbləği əks etdirilir. Lakin yekun məbləğdən həmin pul hesablarından qarşılıqlı ikili yazılış nəticəsində yaranan məbləğlər çıxılmalıdır. Məsələn, DB50 - KR51, DB71 - KR50, DB51 - KR52 ikili yazılışları üzrə məbləğlər nəzərə alınmamalıdır, burada yalnız daxil pul axını üzrə məbləğlər nəzərə alınmalıdır (məsələn, DB51 - KR62, DB52 - KR90, DB50 - KR64).

«təqdim edilmişdir, silinmiş, ləğv edilmişdir» sütununda: Təqdim edilmişdir: boş saxlanılır. **Silinmişdir:** 50, 51, 52, 55, 56, 71 N^ə-li hesabların kredit dövrüyyəsi üzrə illik yekun məbləği əks etdirilir. Lakin yekun məbləğdən həmin pul hesablarından qarşılıqlı ikili yazılış nəticəsində yaranan məbləğlər çıxılmalıdır. **Ləğv edilmişdir:** Ləğv edi-

Belə halda həmin göstəricilər bəyannamənin Əlavəsində aşağıdakı kimi əks etdirilməlidir. Bax: *cədvəl 5*.

Burada 22000 manat daxilolma məbləği üçün DB52 - KR62 = 12000 manat və DB51 - KR90 = 10000 manat ikili yazılışları, 8775 manat silinmiş məbləğ üçün DB60 - KR52 = 6000 manat, DB60 - KR51 = 25 manat, DB70 - KR 50 = 2100 manat və DB60 - KR71 = 650 manat ikili yazılışları nəzərə alınmışdır. Dövrüyyə cədvəlinə diqqət yetirərkən görürük ki, pul vəsaitləri üzrə debet dövrüyyəsinin yekun məbləği 37500 manatdır, lakin Əlavədə daxil olan vəsait 22000 manat (ondan 15000 manat az) göstərilmişdir. Pul vəsaitləri üzrə kredit dövrüyyəsinin yekun məbləği isə 24275 manatdır, lakin Əlavədə silinmiş məbləğ 8775 manat (ondan 15500 manat az) göstərilmişdir. Çünki azaldılan məbləğlər (15000 və 15500) bir pul hesabından digər pul hesabına keçirilən məbləğlər olduğuna görə nəzərə alınmamışdır.

Davamı növbəti sayımızda

vergi təqvim						
YANVAR						
I	II	III	IV	V	VI	VII
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Qeyd: Verginin ödənilmə və bəyannamənin verilmə müddətinin sonuncu günü təqvimdə göy rənglə seçilmişdir. Həmin gün istirahət və ya bayram gününə düşdüüyü halda, növbəti iş gününə keçirilmişdir.

Ödənilən vergi:

15 yanvar - «(1)», «(2)»
21 yanvar - «1-1», «3», «4», «8», «9», «10.1», «10.2», «10.3» və «11»
31 yanvar - «10.1»

«(1) və (2)» - Gəlir və mənfəət vergisi: Gəlir və mənfəət vergisi üzrə hesabat dövrü təqvim illidir. Hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar rüb qurtardıqdan sonra 15 gündən gec olmayaraq cari ödəmələri dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər. Bələdiyyə mükiyyətinə olan müəssisə və təşkilatlar mənfəət vergisini yerli büdcəyə (bələdiyyə büdcəsinə) ödəyirlər. Cari vergi ödəmələri vergi ili üçün vergi ödəyicisindən tutulan verginin məbləğinə aid edilir.

Vergi ödəyicisi il ərzində cari vergi ödəmələrinin məbləğini öz seçiminə əsasən aşağıda göstərilən iki mümkün metoddan birinə uyğun müəyyənləşdirə bilər.

Birinci metod: Hər rüb üçün cari ödəmələrin məbləği əvvəlki vergi ilində hesablanmış verginin 1/4 hissəsi məbləğinə müəyyən edilir.

İkinci metod: Cari rübədəki gəlirin məbləği keçən ilin illik gəlirinə (gəlirdən çıxılan məbləğlər nəzərə alınmadan) verginin xüsusi çəkisini göstərən əmsala vurmaqla müəyyən edilir.

Bu zaman vergi ödəyicisi il ərzində cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirməyin yuxarıdakı iki mümkün metoddan birini seçir və hər il aprel ayının 15-dən gec olmayaraq bu barədə vergi orqanına məlumat verir. Vergi ödəyicisi cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirmək üçün təbiiq etdiyi metod barədə məlumat vermədiyi halda, vergi orqanı birinci metodu təbiiq edir.

Vergi ödəyicisi cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirmək üçün ikinci metodu seçdiyi halda, hər rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayış təqdim etməlidir.

Əvvəlki vergi ilində fəaliyyətə qatılmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri mənfəət və ya gəlir vergisi üzrə cari vergi ödəmələrinin təqvim ili ərzində rübər üzrə artan yekunla hesablamalı, cari vergi ödəmələrinin məbləği mənfəətdən və ya gəlirdən verginin məbləğinin 75 faizindən az olmasın, rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində cari vergi ödəmələri aparılmalı və rüb ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayış təqdim etməlidir.

«(1-1)» - Gəlir vergisi (xüsusi notariuslar üzrə gəlir vergisi bəyannaməsi): Xüsusi notariusların gəlir vergisi üzrə hesabat dövrü rübüdür.

Xüsusi notariuslar tərəfindən hər bir ay ərzində aparılan notariat hərəkətlərinə, habelə notariat hərəkətləri ilə əlaqədar göstərilən xidmətlərə görə alınan haqlardan (xərclər nəzərə alınmadan) 10 faiz dərəcə ilə gəlir vergisi hesablanmalı, hesablanmış vergi məbləği isə növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödənilməlidir.

Xüsusi notariuslar tərəfindən aparılan notariat hərəkətlərinə, habelə notariat hərəkətləri ilə əlaqədar göstərilən xidmətlərə görə alınan haqlardan (xərclər nəzərə alınmadan) hesablanan gəlir vergisi barədə «Xüsusi notariusun gəlir vergisi bəyannaməsi» hər rüb başa çatdıqdan sonra növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq vergi orqanına təqdim etməlidir.

«3» - Əlavə dəyər vergisi: ƏDV üzrə hesabat dövrü təqvim ayı sayılır. ƏDV ödəyən vergi ödəyicisi ƏDV-nin bəyannaməsinin hər hesabat dövrü üçün hesabat dövründən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq qeydiyyatda olduğu vergi orqanına verməli və həmin müddətdə vergini dövlət büdcəsinə ödəməlidir.

«4» - Aksiz vergisi: Aksizlər üzrə hesabat dövrü təqvim ayıdır. Aksizli mallar istehsal edildikdə hər hesabat dövrü üçün vergi tutulan əməliyyatlar üzrə aksizlər hesabat dövründən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödənilməli və həmin müddətdə vergi orqanına bəyannamə verilməlidir.

«8» - Mədən vergisi: Mədən vergisi üzrə hesabat dövrü təqvim ayıdır. Mədən vergisinin ödəyiciləri hesabat ayı üçün faydalı qazıntıların çıxarıldığı aydan sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq vergini ödəyir və bəyannamə verir. Yerli əhəmiyyətli tikinti materialları üzrə mədən vergisi yerli (bələdiyyə) büdcəyə ödənilir və bələdiyyələrə mədən vergisinin bəyannaməsi verilir. Yerli əhəmiyyətli tikinti materiallarına kərpic-kirəmit gilləri, tikinti qumları, çirniq xammalı aid edilir.

«9» - Sadələşdirilmiş vergi: Sadələşdirilmiş vergi üçün hesabat dövrü rübüdür. Sadələşdirilmiş verginin ödəyicisi olan şəxslər hesabat rübündən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq ödənməli və verginin məbləği haqqında vergi orqanına bəyannamə verir və həmin müddətdə vergini dövlət büdcəsinə ödəyirlər.

«10.1» - Muzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergi: Muzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergi ödəyicilərinin bu ödəmələr üzrə hesabat dövrü vergi ili, digər vergi ödəyicilərinin hesabat dövrü isə rübüdür.

Muzdlu işləyən fiziki şəxslərə ödəmələr verən hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar muzdlu işləyən fiziki şəxslərin hesablanmış aylıq gəlirinə gəlir vergisini hesablamalı və hesablanmış məbləği növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər.

Muzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergilər barədə bəyannaməni ƏDV və sadələşdirilmiş verginin ödəyiciləri hesabat ilindən sonrakı ilin yanvar ayının 31-dən gec olmayaraq, digərləri isə hesabat rübü başa çatdıqdan sonra növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

«10.2» - Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə ödəmə mənbəyində tutulan vergi: Həyatın yığım sığortası və pensiya sığortası üzrə bağlanmış sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, sığorta haqları ödəyən sığortaçılar fiziki şəxslərin hesablanmış aylıq gəlirinə cari vergi hesablamalı və hesablanmış vergini növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödəməli və gəlirin ödənilməsi rübündən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq bəyannaməni vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

«10.3» - Ödəmə mənbəyində tutulan digər vergilər: ƏDV və sadələşdirilmiş verginin ödəyicilərinin muzdlu işlə əlaqədar aparılan ödəmələri istisna olmaqla, ödəmə mənbəyində tutulan digər vergilər üzrə hesabat dövrü rübüdür.

Hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar qeyri-dövlət pensiyaları və ödəmə mənbəyində vergiyə cəlb olunmalı digər ödəmələri verərkən bu gəlirlərdən vergini tutmalı, tutulmuş məbləği gəlirin ödənilməsi rübündən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə köçürməli və həmin müddətdə bəyannaməni vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

«11» - Dövlət rüsumu: Dövlət rüsumu üzrə hesabat dövrü rübüdür. Notariat hərəkətlərinə görə dövlət rüsumu notarius tərəfindən qəbul ediləcək iki bank günü ərzində, Azərbaycan Respublikasının xarici ölkələrdəki diplomatik nümayəndəliklərindən aparılan konsul əməliyyatları üçün alınan dövlət rüsumu bir ay ərzində, digər dövlət rüsumları isə tutulduqdan sonra bir bank günü ərzində dövlət büdcəsinə köçürülür. «Dövlət rüsumu haqqında» Qanunda nəzərdə tutulmuş dövlət rüsumunu tutan şəxslər hesabat rübündən sonrakı ayın 20-dək dövlət rüsumunun tutulması barədə hesabatları vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

Vergilər Nazirliyinin
TELEFON XİDMƏTİ

195

www.taxes.gov.az

Contact Centre EN 19538

beynəlxalq panoram

«İri şirkətlər arasında ƏDV xərclərinin qarşısının alınması» mövzusunda seminar

Avropadaxili Vergi Administrasiyaları Təşkilatının (IOTA) təşəbbüsü ilə Budapeşt şəhərində keçirilən tədbirdə 18 ölkədən 30 nümayəndə iştirak etmişdir. Seminarda Macarıstan, Niderland, Norveç, Birləşmiş Krallıq, İtaliya, İrlandiya, Portuqaliya, Latviya, İsveç, Slovakiya və Azərbaycan Respublikasının nümayəndələri tərəfindən təqdimat keçirilmişdir. Tədbirdə ölkəmizi Vergilər Nazirliyi yanında Xüsusi Rejimli Vergi Xidməti Departamentinin İri vergi ödəyicilərinin auditi şöbəsinin rəis müavini Araz Əsgərov və Bank, sığorta və digər maliyyə qurumlarının auditi şöbəsinin böyük dövlət vergi müfəttişi Səfərlə Cavadov təmsil et-

mişlər. S.Cavadov «İri şirkətlər arasında ƏDV xərclərinin qarşısının alınması» haqqında təqdimatla çıxış etmişdir. Təqdimat zamanı ƏDV sahəsində vergidən yayınmanın qarşısının alınması istiqamətində ƏDV depozit hesabının, elektron vergi hesab-fakturasının tətbiqi və üstünlükləri barədə geniş izahat verilmiş, bu yeniliklər nəticəsində inzibati xərclərin azalması, vergi ömələtməsinin artması və asanlaşması vurğulanmışdır. «Doing Business 2013» hesabatına istinadla seminar iştirakçılarının nəzərinə çatdırılmışdır ki, son 3 ildə Azərbaycanda ƏDV üzrə sərf olunan vaxt 141 saatdan 57 saatadək azalmışdır.

İnternetdəki «vergi boşluqları» bağlanır

Bir neçə Avropa ölkəsinin maliyyə nazirlikləri böyük internet-şirkətlər üçün «vergi boşluqlarının» bağlanması üzrə intensiv danışıqlar aparır. Danışıqlarda Böyük Britaniya, Almaniya və Fransanın maliyyə qurumları daha fəaldırlar. Fiskal qurumların əsas hədəfi Google, Apple və Amazon kimi internet nəhəngləridir. Xeyli vaxtdır ki, internet şəbəkələrində əldə olunan gəlirlərin vergilərdən yayın-

əldə edilir.

Avropa Birliyinin qanunvericiliyi biznes strukturlarına bir üzv ölkədə qeydiyyatdan keçməklə digər ölkənin bazarında satışlar həyata keçirməyə icazə verir. Fransa maliyyə orqanlarının fikrincə, bundan istifadə edən Google şirkəti vergidən 1,7 milyard avronu yayındırmağa müvəffəq olub. Almaniya isə öz ümumi zərərinə milyardlarla avro həcmində qiymətləndirir. Fransa hökumətinin fikrincə, Amazon onlayn rəylər şirkəti büdcəyə 198 milyon avro ödəməlidir - Fransa vergi xidməti 2006-2010-cu illər üçün ödənilməmiş vergi ayırmalarının ümumi həcmi bu qədər qiymətləndirir. Amazon Fransada və digər Avropa ölkələrində vergi ödəmələrini minimallaşdırmaq üçün öz satışlarını Lüksemburqda qurduğu şirkəti vasitəsilə həyata keçirir. Bu ölkənin vergi qanunvericiliyinə görə isə Lüksemburqda yerləşən xarici şirkətlər üçün güzəştlər nəzərdə tutulub.

Amerika şirkəti Google reklam sifarişçilərinə ödəmə hesablarını İrlandiya bölməsinin adından təqdim edir. Fransa hökumətinin fikrincə, Google şirkəti işçi heyətini Fransa vətəndaşlarından formalaşdırdığından və onun ərazisində xidmət göstərdiyindən, gəlirini də burada bəyan etməli və vergiləri məhz Fransada ödəməlidir. Google və Amazon şirkətinin nümayəndələri isə Fransa tərəfinin tələblərini qəbul etmirlər.

Böyük Britaniya parlamentinin dövlət vəsaitlərindən istifadə üzərində nəzarət üzrə komitəsi də Amazon, Google və Starbucks şirkətlərini vergilərdən yayındırmaq üçün müəkkəb sxemlərdən istifadə etməkdə ittiham edib. Starbucks şirkətinin son üç il ərzində Böyük Britaniyada korporativ verginin ödənilməsindən yayındığı bildirilir.

İtaliya polisi, həmçinin, Google internet şirkətinin yerli ofisinin gəlirlərindən vergilərin ödənilməsi ilə bağlı araşdırmaya başlayıb. İtaliya polisinin məlumatına görə, təkcə 2002-2006-cı illərdə Google ən azı 240 milyon avro gəlirləri barədə hesabatları hökumətdən gizlədib və bununla da satışdan vergilər üzrə 96 milyon avrodan çox vəsaiti büdcədən yayındırıb.

rilması problemi barədə çox danışılır, veb nəhənglərinin bu davranışı ciddi müzakirə olunur. Avropa vergi mütəxəssislərinin narazılığına səbəb olan növbəti addım Apple şirkətinin son illik hesabatıdır. Bu hesabatda görə, Amerika şirkəti olan Apple ABŞ-dən xaricə əldə etdiyi gəlirlərdən uzaqbaşı 2% vergi ödəyib. Bu fakt Avropa ölkələrinin dövlət büdcələrinin rekord kəsirləri fonunda fiskal orqanlar tərəfindən xüsusilə ağırlıq qəbul edilib.

Milli maliyyə orqanlarının danışıqlarına Avropa Birliyinin vergi məsələləri üzrə komissarı Alqirdas Şemeta da cəlb edilib. Cari ilin sonuna kimi komissar vergitutma sisteminin təkmilləşdirilməsi üzrə birgə tədbirlərin planını hazırlamalıdır.

«Vergi optimallaşdırmasının» standart formasına görə, internet şirkətlər balanslarını elə tənzimləyirlər ki, bu, onlara bir çox ölkələrdə vergilərin ödənilməsindən praktik olaraq yayınmağa imkan verir. Bu da əsas gəlirlərin vergilərin səviyyəsi aşağı olan ölkələrdə, məsələn, İrlandiyada qeyd olunmuş filialların hesablarına köçürülməsi yolu ilə

Türkiyədə nağdsız ödənişlər bayramı

«TRT Haber» kanalında ölkə ərazisində yeni il bayramı ərəfəsində POS-terminallardan istifadə ilə bağlı maraqlı bir informasiya yayılmışdır. Xəbərdə bildirilir ki, 31 dekabr 2012-ci il tarixində Türkiyədə plastik kartlarla təxminən 11 milyon əməliyyat aparılıb. Bu əməliyyatlar nəticəsində 1 milyard 400 milyon lirə həcmində alış-veriş edilmişdir. Maraqlıdır ki, bu rəqəm 2012-ci

ilin Qurban və Ramazan bayramlarında qeyd alınmış rəqəmdən sonra üçüncü yeri tutur. Türkiyənin Banklararası Kart Mərkəzinin açıqlamasına görə, Türkiyədə bayramı yeni evində qarşılaşmağa üstünlük verənlərin internet vasitəsilə kartla həyata keçirdikləri əməliyyatlar ən yüksək səviyyəyə çatmışdır: dekabrın 31-də kartlarla internetdən 159 milyon lirə həcmində ticarət edilmişdir...

Maliyyə böhranında Qərbin itkisi 20 trilyon dollara çatır

2008-ci ildə pik səviyyəsinə çatan qlobal iqtisadi böhranın ABŞ və Avropa Birliyinə (AB) vurduğu zərərin məbləği 20 trilyon dollara çatmışdır. Böhrandan ABŞ-ın itkisinin məbləği 12,8 trilyon dollar, AB-nin itkisinin məbləği isə 5,9 trilyon dollar olmuşdur

Amerikada bundan beş il əvvəl Uoll Stritdə hamburgerlərin içinə qızıl yarpağı qoyduran bankçıların ömələ gətirdikləri böhranın fakturasını dünya ölkələri hələ də ödəməyə davam etməkdədir. Böhrandan sonra yaranan borcun böyük payı ABŞ-a məxsusdur. Dünyanın ən böyük iqtisadiyyatına malik bu ölkə məruz qaldığı itki məbləğinə görə birinci, AB isə ikinci yerdə dayanır. İndiyə qədər AB-də ömələ gəlmiş borc fakturasını məbləğinin 4,5 trilyon avro və ya 5,9 trilyon dollar olduğu göstərilir. Məsələnin qəliz tərəfi isə bundadır ki, bu rəqəm AB-nin borcunun həddi demək deyildir: çünki AB-də böhran hələ səngiməmişdir və borcların həcmi ayrı-ayrı ölkələrin üzlədikləri iqtisadi problemlərin təsiri ilə getdikcə artmaqdadır. Avropanın böhran nəticəsində itirdiklərinin ümumi həcmi təsəvvürə gətirmək üçün bir müqayisəni nəzərdən keçirmək olar: 2011-ci ildə Türkiyənin milli gəliri 774 milyard dollar olmuşdur. Yəni Qərbin böhrandan itirdikləri birillik milli gəlirindən 30 dəfədən də çoxdur. Avropa Komissiyasının hesabatına görə, qlobal böhranın başladığı 2008-ci ildən 2011-ci ilin oktyabr ayına qədər Avro-

pada banklara və real sektora parlamentlər tərəfindən ayrılan pul vəsaiti AB-nin cəmi ümumi daxili məhsulunun 36,7%-ə bərabər olmuşdur.

Avropadakı bankların kassalarını dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitin ümumi məbləği isə 1,6 trilyon avro olmuşdur. AB ölkələrinin banklara göstərdikləri maliyyə yardımının məbləği AB ÜDM-inin 13%-ə bərabərdir. AB ölkələri yardımın 67%-ni maliyyə qərantıyası şəklində ayırmışdır. Avropada böhranı dərinləşdirən amillərdən biri də bankçılığın yaratdığı iqtisadi fəsadlardır. Böhrandan əvvəl - 2008-ci ildə maliyyə sektorunun ümumi böyüklüyü 43 trilyon avroya qədər yüksəlmişdir. AB-dəki ÜDM-in 3,5 mislinə çatan on ən böyük bankın balans hesabı bir trilyon avroya qədər qalxmışdır.

Avropada böhrandan ən böyük ziyan görən isə İngiltərə, Fransa və Almaniya oldu. Bu üç ölkənin müvafiq olaraq maliyyə sektorlarının həcmi 9,93, 8,52 və 8,45 trilyon avroya çatmaqdadır.

Türkiyənin «Sabah» qəzetinin materialları əsasında hazırladı: İxtiyat QASIMOV

Dünyanın böhran xəritəsi, 10 yanvar 2013-cü il

